

# Стенографски дневник

НА

## 38. заседание

Петък, 29 януари 1943 г.

Открито в 17 ч.

Председателствувал подпредседателят Димитър Пешев.  
Секретар: Атанас Цветков.

### СЪДЪРЖАНИЕ

|                                                                                                                                                                                                                                                   | Стр.     |                                                                                                                                                                                                                               | Стр.     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| Съобщения:                                                                                                                                                                                                                                        |          | 3. За изменение и допълнение на закона за разрешаване на                                                                                                                                                                      |          |
| Реч на Негово Величество Царя, произнесена пред делегацията за поднасяне отговора на тронното слово на 28 януари 1943 г. (Прочитане от председателствувашия) . . . . .                                                                            | 775      | „Общинското стопанско предприятие за експлоатация на Павелбанските минерални бани“ да сключи заем от фонд „Обществени осигуровки“ — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 8.000.000 лв. (Първо и второ четене). . . . . | 778      |
| Предложения                                                                                                                                                                                                                                       | 775      | 4. За изменение и допълнение на закона за разрешаване на                                                                                                                                                                      |          |
| Законопроекти . . . . .                                                                                                                                                                                                                           | 775, 776 | Силистренското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 4.000.000 лв. (Първо и второ четене) . . . . .                                 | 778, 779 |
| Дневен ред:                                                                                                                                                                                                                                       |          | 5. За допълнение на закона за обществените осигуровки (Първо и второ четене). . . . .                                                                                                                                         | 779      |
| Поправка в чл. 7 на закона за бюджета на държавата за 1943 бюджетна година . . . . .                                                                                                                                                              | 776      | Говорил: И. Недялков . . . . .                                                                                                                                                                                                | 779      |
| Предложения:                                                                                                                                                                                                                                      |          | 6. За учредяване предприятие за експлоатация на Провадийските солници. (Първо четене — разискване) . . . . .                                                                                                                  | 779      |
| 1. За одобряване 32. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 30 май 1941 г., протокол № 99. (Приемане) . . . . .                                                                                                           | 776      | Говорили: М. Тютюнджиев . . . . .                                                                                                                                                                                             | 781      |
| 2. За продължаване срока по временно вносна декларация № 1254, от 29 май 1940 г., на Пловдивската митница. (Приемане) . . . . .                                                                                                                   | 776      | М-р Н. Захариев . . . . .                                                                                                                                                                                                     | 783      |
| Законопроекти:                                                                                                                                                                                                                                    |          | Дичо Тодоров . . . . .                                                                                                                                                                                                        | 783      |
| 1. За извършен бюджетен кредит по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1943 бюджетна година в размер на 135.000.000 лв. (Второ четене) . . . . .                                                                        | 777      | Георги Свинаров . . . . .                                                                                                                                                                                                     | 784      |
| 2. За изменение на закона за разрешаване на Пловдивската, Варненската, Русенската, Хасковската и Сливенската градска община да сключат заем от Института за обществено осигуряване за постройка на народни бани. (Първо и второ четене) . . . . . | 777, 778 | А. Радолов . . . . .                                                                                                                                                                                                          | 789      |
|                                                                                                                                                                                                                                                   |          | 7. За изменение и допълнение на закона за военните сили в царство България. (Първо и второ четене) . . . . .                                                                                                                  | 788      |
|                                                                                                                                                                                                                                                   |          | Дневен ред за следващото заседание . . . . .                                                                                                                                                                                  | 790      |

Председателствувал Димитър Пешев: (Звъни) Присъствуват нужният брой народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(Отсъствуват народните представители: Борис Попов, Велизар Багárov, Георги Шишков, д-р Георги Рафаилов, Дончо Узунов, Дочо Христов, Иван п. Анастасов, д-р Иван Вазов, Иван п. Константинов, д-р Иван Йотов, инж.-арх. Иван Гърков, д-р Никола Дуров, д-р Никола Минков, арх. Петър Дограмаджиев, Сотир Янев, Стефан Радионов и Тотю Маров)

(Става прав. Стават прави и народните представители)

Г-да народни представители! Вчера Негово Величество Царят благоволел да приеме делегацията, която съгласно правилника за вътрешния ред на Народното събрание му поднесе изработения и приет от Народното събрание отговор на тронното слово. След прочитането на отговора Негово Величество благоволел да произнесе пред делегацията следната реч: (Чете)

„Г-н председателю, г-да народни представители! Благодаря ви от сърце за думите, които ми отправите от страна на народното представителство и които изслушах с жив интерес. Приемайки отговора на тронното слово, щастлив съм, че днес имам отново случай да бъда в средата на част от народните избраници и да разменя с тях мисли за нуждите и желанията на народа.

С истинско задоволство констатирам съзнанието у народното представителство за големите исторически моменти, които преживяваме, както и сериозността и загрижеността, с които народните избраници се отнасят към големите въпроси на нашата външна, вътрешна и стопанска политика.

Днешните съдбоносни времена изискват от нас, повече от всякога, високо съзнание за дълг към род и Родина, запазване пълно единство в народа, сплотяване и върховно напрежение на всички духовни и творчески сили на нацията за да изградим най-величавото българско дело — нашето национално обединение. Това е съкровеният идеал на българския народ, идеал, завещан от нашата история и осветен от скъпите жертви на безброй доблестни синове на българската земя, идеал, за осъществяването на който дадохме също тъй скъпи жертви и нашите велики съюзници от Оста.

В днешното военно време, когато се кове бъдещето на света, ние трябва да се съобразяваме с изискванията, негодите и мъчнотията, които са неизбежно свързани с него. И аз дълбоко вярвам, че изпитаното родолюбие и здравият несломим дух на българина ще превъзмогнат всички трудности. Единни и сплотени в

името на националните и държавни интереси, при пълна готовност да понесем жертви и ограничения, ние ще вървим със сигурност на стъпка и с вяра в бъдещето из пътя, който ни сочи звездата на България, който ни налага нейната историческа мисия и нейната свещена кауза. С твърдо упование в гражданските и военни добродетели, в мъдростта и самообладанието на храбрия и трудолюбив български народ, нека ние всички вложим всеотдайно усилията си и сърцата си в предана служба и всеотдайно творчество за сигурността и благоденствието, за мощта и величието на обединена България.

Бог да благослови и закриля нашата хубава родна земя, а вам да дава успех в народополезната ви дейност.

Да живее българският народ!“ (Продължителен ръкоплескание)

Г-да народни представители! Има да ви направя следните съобщения.

Разрешени са отпуски на следните г-да народни представители:

Гаврил Ленков — 2 дена, Георги Тодоров — 2 дена, Александър Гатев — 1 ден, Георги Кендеров — 1 ден, д-р Георги Рафаилов — 1 ден, Дончо Узунов — 4 дни, д-р Иван Вазов — 1 ден, инж.-арх. Иван Гърков — 6 дни, Илия Славков — 5 дни, Кирил Арnaudов — 7 дни, д-р Никола Дуров — 2 дена, д-р Иван Йотов — 1 ден, Петко Стайнов — 1 ден, д-р Петър Шишков — 2 дена и Стоян Димов — 1 ден.

Постъпили са:

От Министерството на финансите — предложение за опрощаване сумата 16.109.037 лв., дължими за данъци и други държавни вземания от несъстоятелни и несъществуващи данъкоплатци.

От същото министерство — предложение за одобрение 100-тото постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 11 януари 1943 г., протокол № 1 — относно освобождаването от вноски и други такси на временни взаимни начала хранителни продукти за някои легации и консулства.

От Министерството на търговията, промишлеността и труда — предложение за приемане на държавна служба по ведомството на държавните мини Теодор Маурер, чужд поданик.

От Министерството на външните работи и на изповеданията — законопроект за изменение на членове 9 и 10 от закона за взаимноспомогателната и посмъртна каса при Министерството на външните работи и на изповеданията.

От Министерството на вътрешните работи и народното здраве — законопроект за Скопската общинска банка.

От Министерството на финансите — законопроект за изменение и допълнение на закона за Българската народна банка.

От същото министерство — законопроект за допълнителен 60% ипотечен заем на Софийската фондова борса от 5.000.000 лв.

От същото министерство — законопроект за изменение и допълнение на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

От Министерството на правосъдието — законопроект за съдилища за малолетство.

От Министерството на търговията, промишлеността и труда — законопроект за изменение на закона за разрешаване на Бургаското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване — фонд „Инвалидност и старост“, в размер на 9.000.000 лв.

От Министерството на земеделието и държавните имоти — законопроект за продължаване мандата на действителните членове на земеделските камари, чийто мандат е изтекъл през 1942 г.

Раздадени са на г-да народните представители и ще бъдат поставени на дневен ред.

Г-да народни представители! Преди да минем към дневния ред, имам да ви направя и следното съобщение.

От г-н министъра на финансите е постъпило следното писмо: (Чете)

„До г-на председателя на XXV обикновено Народно събрание.

Г-н председателю! Съгласно чл. 86, алинея втора, от правилника за вътрешния ред на Народното събрание, моля да се поправи фактическата грешка, станала при редактирането на чл. 7 от закона за бюджета на държавата за 1943 бюджетна година, като чл. 7 добие следната редакция: „Веществените разходи за издръжка на общинските гимназии, които от 1 януари 1943 г. стават държавни, остават за сметка на държавата, а задълженията на общините по заемите за тях общински гимназии остават и занапред в тежест на съответните общини.“

Г-да народни представители! Това действително е решение на бюджетарната комисия. В редакцията само е допусната една фактическа грешка, като са били пропуснати думите: „остават за сметка на държавата“, макар че това е изрично решение на бюджетарната комисия. Всички останали постановления на този член са тъй, както са приети от Народното събрание, с тази само разлика, че изпуснатите думи в редакцията не са гласувани. Съгласно чл. 86 следва да се поправи тази фактическа грешка.

Ще поставя на гласуване това искане на г-н министъра на финансите.

Който г-да народни представители приемат да се поправи тази фактическа грешка, като редакцията на чл. 7 добие тази форма, която ви докладах сега, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към точка първа от дневния ред:

Одобрене на проекторешението за одобряване 32. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 30 май 1941 г., протокол № 99 — относно доставката на горивни и смазочни петролни материали.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Димитър Андреев: (Чете)

### „МОТИВИ

към проекторешението за одобряване 32. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 30 май 1941 г., протокол № 99

Г-да народни представители! За осигуряване земеделското стопанство с необходимите за 1941 г. горивни и смазочни материали Министерският съвет, в заседанието си от 30 май 1941 г., с 32. постановление от същата дата, протокол № 99, е одобрил следното:

1. Разрешава се на Българската земеделска и кооперативна банка да възложи по специални договори на кооперативни центри и съюзи и частни фирми, които понастоящем се занимават с внос и търговия на петролни материали, снабдяването през 1941 г. на земеделското стопанство с необходимите количества горивни и смазочни петролни материали, които Българската земеделска и кооперативна банка е задължена да доставя, съхранява, разпределя, пласира и отчита, съгласно чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, като сключените за целта договори се освобождават от гербов налог.

2. Доставка, превозването, съхраняването, пласирането и отчитането на материалите, предмет на предходната точка, внасяните такива материали и всички книжа за същата цел се освобождават от всички държавни и общински данъци, такси, облози, мита, герби и др.

3. Фирмите, които биха се ангажирали с работата по предходните точки, извършват снабдяването на земеделското стопанство с горивни и смазочни петролни материали от свое име и за своя сметка и риск, като спазват постановленията на правилника за приложението на чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти.

4. Продажбата на горивните и смазочни петролни материали, доставени по чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, се извършва през 1941 г. по цени, определени от Министерството на търговията, промишлеността и труда, като при определяне на тях цени се вземе пред вид намалението вследствие привилегиата, упомената в точка 2 на настоящото постановление.

5. Българската земеделска и кооперативна банка отстъпва определените й за внос количества горивни и смазочни петролни материали на фирмите, които се съгласяват да извършват снабдява-

нето на земеделското стопанство с горивни и смазочни петролни материали по чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти.

6. Задължават се Министерството на железниците, пощите и телеграфите, Българската народна банка, Дирекция на гражданската мобилизация, Дирекция на външната търговия и Главното комисарство по снабдяването да дават пълно и всестрочно съдействие на фирмите, които се съгласяват да извършват снабдяването на земеделското стопанство с горивни и смазочни петролни материали по чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти през 1941 г., за своевременно и удачно провеждане на мероприятиято.

Настоящото постановление да се внесе за одобрение в Народното събрание.

Това постановление представям на вашето внимание с молба да го одобрите чрез надлежно гласуване на тук приложеното проекторешение.

Гр. София, януари 1943 г.

Министър на земеделието и държавните имоти: Инж. Христо Петров

### РЕШЕНИЕ

за одобряване 32. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 30 май 1941 г., протокол № 99

Одобрява се 32. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 30 май 1941 г., протокол № 99, което гласи:

1. Разрешава се на Българската земеделска и кооперативна банка да възложи по специални договори на кооперативни центри и съюзи и частни фирми, които понастоящем се занимават с внос и търговия на петролни материали, снабдяването през 1941 г. на земеделското стопанство с необходимите количества горивни и смазочни петролни материали, които Българската земеделска и кооперативна банка е задължена да доставя, съхранява, разпределя, пласира и отчита, съгласно чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, като сключените за целта договори се освобождават от гербов налог.

2. Доставка, превозването, съхраняването, пласирането и отчитането на материалите, предмет на предходната точка, внасяните такива материали и всички книжа за същата цел се освобождават от всички държавни и общински данъци, такси, облози, мита, герби, бери, и др.

3. Фирмите, които биха се ангажирали с работата по предходните точки, извършват снабдяването на земеделското стопанство с горивни и смазочни петролни материали от свое име и за своя сметка и риск, като спазват постановленията на правилника за приложението на чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти.

4. Продажбата на горивните и смазочни петролни материали, доставени по чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти, се извършва през 1941 г. по цени, определени от Министерството на търговията, промишлеността и труда, като при определяне на тях цени се вземе пред вид намалението вследствие привилегиата в упоменатата точка 2. на настоящото постановление.

5. Българската земеделска и кооперативна банка отстъпва определените й за внос количества горивни и смазочни петролни материали на фирмите, които се съгласяват да извършват снабдяването на земеделското стопанство с горивни и смазочни петролни материали по чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти.

6. Задължават се Министерството на железниците, пощите и телеграфите, Българската народна банка, Дирекция на гражданската мобилизация, Дирекция на външната търговия и Главното комисарство по снабдяването да дават пълно и всестрочно съдействие на фирмите, които се съгласяват да извършват снабдяването на земеделското стопанство с горивни и смазочни петролни материали по чл. 94 от закона за подобрене земеделското производство и опазване полските имоти през 1941 г., за своевременно и удачно провеждане на мероприятиято.

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване. Който г-да народни представители приемат проекторешението за одобряване 32. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 30 май 1941 г., протокол № 99, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към точка втора от дневния ред:

Одобрене на предложението за продължаване срока по временно вносна декларация № 1254, от 29 май 1940 г., на Пловдивската митница.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Димитър Андреев: (Чете)

### „МОТИВИ

към проекторешението за продължаване срока по временно вносна декларация № 1254, от 29 май 1940 г., на Пловдивската митница

Г-да народни представители! С временно вносна декларация № 1254, от 29 май 1940 г., Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните е внесла временно през Пловдивската митница, съгласно чл. 208, пункт 9, от закона за митниците, 5 колета с монтажни инструменти, предназначени за инсталиране телефонната централа в гр. Пловдив, с първоначален срок за възвръщането й от 6 месеца, който, съгласно забележката към горния член и указ № 74, от 8 август 1942 г., публикуван в „Държавен вестник“, брой

178, от 13 август същата година, е продължен до 31 декември 1942 г.

С писмо № 284570, от 16 декември същата година, Главната Дирекция, като съобщава, че въпросните инструменти са необходими за инсталирането на нови електрически централи, моля, даденият срок да се продължи за още две години.

Това като ви излагам, моля ви, г-да, народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете представеното ви за целта проекторешение.

Гр. София, януари 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов

## РЕШЕНИЕ

за продължаване срока по временно вносна декларация № 1254, от 29 май 1940 г., на Пловдивската митница

Одобрява се да се продължи с две години даденият максимален срок за възвръщане монтажните инструменти, внесени временно през Пловдивската митница по декларация № 1254, от 29 май 1940 г., подадена от Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните.

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване. Които г-да народни представители приемат проекторешението за продължаване срока по временно вносна декларация № 1254, от 29 май 1940 г., на Пловдивската митница, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка трета от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1943 бюджетна година в размер на 135.000.000 лв.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Димитър Андреев: (Чете)

## ЗАКОН

за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1943 бюджетна година в размер на 135.000.000 лв.

Чл. 1. Разрешава се извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1943 бюджетна година в размер на 135.000.000 лв., който се разпределя по параграфи, съгласно приложената подробна таблица.

## ПОДРОБНА ТАБЛИЦА

за разходите по извънредния бюджетен кредит по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1943 бюджетна година в размер на 135.000.000 лв.

| §  | Наименование на разходите                                                                                                                                                                                                                                                                             | Разрешени кредити<br>лева |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| 1. | За укрепяване пороизтата, залесяване, затревяване и за други разходи във връзка с тези мероприятия (набавяне на семена, апарати и материали, образуване горски разсадници, направа на пътища, телефонни линии, огради, сгради, геодезически и фотографически снимки, отчуждаване и наемане на имоти): |                           |
| а) | надници, премии и награди за сполучливо залесяване и помощи на населението, което се изселва от периметрите, лихви по сключени заеми и други лични възнаграждения . . . . .                                                                                                                           | 35.000.000 лв.            |
| б) | веществени разходи . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                          | 15.000.000 лв.            |
| 2. | За залесяване пожарищата, сечищата и годините, попълване на редините, заменяване на по-малоченните с по-ценни дървесни видове и превръщане нискоствъблени насаждения във високоствъблени в държавните гори:                                                                                           |                           |
| а) | надници и други лични възнаграждения . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                        | 10.000.000 лв.            |
| б) | веществени разходи . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                          | 5.000.000 лв.             |
| 3. | За направа, поддържане и поправка на горски пътища и други транспортни съоръжения и телефонни линии за държавните гори:                                                                                                                                                                               |                           |
| а) | надници и други лични възнаграждения . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                        | 35.000.000 лв.            |
| б) | веществени разходи . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                          | 15.000.000 лв.            |
| 4. | За подобрителни мероприятия и строежи в държавните високопланински горски пасища:                                                                                                                                                                                                                     |                           |
| а) | надници и други лични възнаграждения . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                        | 3.500.000 лв.             |
| б) | веществени разходи . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                          | 1.500.000 лв.             |
| 5. | За направа, поправка и обзавеждане на жилища за работниците, обори за работния добитък и други сгради за държавните горски стопанства:                                                                                                                                                                |                           |
| а) | надници и други лични възнаграждения . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                        | 8.000.000 лв.             |
| б) | веществени разходи . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                          | 4.000.000 лв.             |
| 6. | За ограничаване, измерване и уредба на държавните гори:                                                                                                                                                                                                                                               |                           |
| а) | надници и други лични възнаграждения . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                        | 2.000.000 лв.             |
| б) | веществени разходи . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                          | 1.000.000 лв.             |
|    | <b>Всичко . . . . .</b>                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>135.000.000</b>        |

Забележка. Дава се право на министъра на финансите да увеличава и намалява кредитите за лични възнаграждения и за веществени разходи в рамките на предвидения общ кредит по отделните параграфи.

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат заглавието на законопроекта и чл. 1, заедно с подробната таблица към него и забележката, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Андреев: (Чете)

Чл. 2. Разходите по този извънреден бюджетен кредит да се покриват от постъпленията по заема, който ще се сключи съгласно закона за сключване заем от Българската земеделска и кооперативна банка, в продължение на 5 години по 135.000.000 лв. годишно, за мероприятия по горите, обнародван в „Държавен вестник“, брой 276, от 11 декември 1941 г.

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. Законопроектът е приет окончателно.

Минаваме на точка четвърта от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на Пловдивската, Варненската, Русенската, Хасковската и Сливенската градски общини да сключат заем от Института за обществено осигуряване за постройка на народни бани.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик д-р Атанас Попов: (Чете)

## МОТИВИ

към законопроекта за изменение на закона за разрешаване на Пловдивската, Варненската, Русенската, Хасковската и Сливенската градски общини да сключат заем от Института за обществено осигуряване за постройка на народни бани

Г-да народни представители! С закона за разрешаване на Пловдивската, Варненската, Русенската, Хасковската и Сливенската градски общини да сключат заеми от Института за обществено осигуряване за постройка на народни бани, публикуван в „Държавен вестник“, броеве 159 и 59, от 23 юли 1941 г. и 18 март 1942 г., Хасковската градска община сключи заем от Института за обществено осигуряване в размер на 2.500.000 лв., предназначен за постройка на народна баня.

Хасковското градско общинско управление, с писмо № . . . моли да се отпусне на общината втори заем от 3.500.000 лв. при същите условия, при които е даден заемът от 2.500.000 лв., тъй като този заем не е достатъчен за довършването, обзавеждането и мобилирането на народната баня. Общината моли още, срокът за реализиране на заема да се увеличи още с една година, т. е. до края на 1943 г.

Министерството на вътрешните работи и народното здраве — Дирекция на общините и обществените грижи, с писмо № 8363, от 22 август т. г., дава съгласие за отпускане искания заем от 3.500.000 лв.

Увеличение срока за реализиране на заема се отнася и за другите общини, които, поради затрудненията в строежите до края на 1942 г., не ще могат да завършат започнатите сгради за народни бани.

Поради това и за да може да се построи изцяло народната баня в Хасково, която община не е в състояние да построи с бюджетните си средства, както и да се даде възможност на останалите общини да завършат започнатите сгради за народни бани, моля да одобрите приложения законопроект.

Гр. София, 1942 г.

Министър на търговията, промишлеността и труда:

Н. Захариев

## ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за разрешаване на Пловдивската, Варненската, Русенската, Хасковската и Сливенската градски общини да сключат заем от Института за обществено осигуряване за постройка на народни бани — „Държавен вестник“, броеве 159 и 59, от 23 юли 1941 г. и 18 март 1942 г.

§ 1. В чл. 1 от закона по отношение заема на Хасковската община цифрата „2.500.000“ се изменя на „6.000.000“.

§ 2. В чл. 4 цифрата „1942“ се изменя на „1944“.

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване. Които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на Пловдивската, Варненската, Русенската, Хасковската и Сливенската градски общини да сключат заем от Института за обществено осигуряване за постройка на народни бани — „Държавен вестник“, броеве 159 и 59, от 23 юли 1941 г. и 18 март 1942 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Никола Захариев: Моля да се даде спешност на законопроекта.

Председателстващ Димитър Пешев: Г-н министърът на търговията предлага да се даде спешност на законопроекта. Които приемат

това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да докладва законопроекта и на второ четене.

**Докладчик д-р Атанас Попов:** (Чете заглавието и § 1\*)

**Председателстващ Димитър Пешев:** Които приемат заглавието на законопроекта и § 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчик д-р Атанас Попов:** (Чете § 2)

**Председателстващ Димитър Пешев:** Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. Законопроектът е приет окончателно. Минаваме на точка пета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на „Общинското стопанско предприятие за експлоатация на Павелбанските минерални бани“ да сключи заем. Моля г-н докладчика да го прочете.

**Докладчик д-р Атанас Попов:** (Чете)

### „МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на „Общинското стопанско предприятие за експлоатация на Павелбанските минерални бани“ да сключи заем от фонд „Обществени осигуровки — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 8.000.000 лв.

Г-да народни представители! С закона за разрешаване на „Общинското стопанско предприятие за експлоатация на Павелбанските минерални бани“ — публикуван в „Държавен вестник“, брой 138, от 22 юни 1940 г., се разреши на „Общинското стопанско предприятие за експлоатация на Павелбанските минерални бани“, с. Павел-бана, Казанлъшка околия, да сключи от бившия фонд „Обществени осигуровки“ заем в размер на 8.000.000 лв., предназначен за постройка на модерна баня.

Павелбанското общинско управление, с писмо № 5543, от 14 септември т. г., е поискало от Института за обществено осигуряване допълнителен заем от 10.000.000 лв., тъй като сумата 8.000.000 лв. била недостатъчна за окончателното завършване на баните. Общината предлага същите условия, като тия на отпуснатия вече заем, с изключение на увеличаване срока за реализирането на заема до края на 1944 г. и срока на изплащането му — от 10 на 20 години.

Министерството на вътрешните работи и народното здраве — Дирекция на общините и обществените грижи, с надпис № 9561, от 9 октомври т. г., дава съгласие за отпускане на искания допълнителен заем от 10.000.000 лв.

Поради това и за да може да се завършат започнатите вече бани в с. Павел-бана — Казанлъшка околия, които общината не е в състояние да извърши от бюджетните си средства, моля да одобрите приложението законопроект.

Гр. София, януари 1943 г.

Министър на търговията, промишлеността и труда:

**Н. Захариев**

### ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за разрешаване на „Общинското предприятие за експлоатация на Павелбанските минерални бани“ да сключи заем от фонд „Обществени осигуровки“ — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 8.000.000 лв. („Държавен вестник“, брой 138, от 22 юни 1940 г.)

§ 1. В заглавието и чл. 1 от закона цифрата „8.000.000“ се изменя на „18.000.000.“

§ 2. В чл. 4. цифрата „1942“ се изменя на „1944“ и се прибавя следната нова алинея: „Срокът за погашение на увеличението на заема от 10.000.000 лв. е 20 години. Погашението се извършва по отделен погасителен план.“

§ 3. В заглавието и навсякъде в текста думите „Фонд „Обществени осигуровки“ се заменят с „Институт за обществено осигуряване“.

**Председателстващ Димитър Пешев:** Ще поставя на гласуване. Които приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на „Общинското стопанско предприятие за експлоатация на Павелбанските минерални бани“ да сключи заем, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

**Министър Никола Захариев:** Моля, спешност.

**Председателстващ Димитър Пешев:** Г-н министърът на търговията, промишлеността и труда предлага да се даде спешност на законопроекта. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да докладва законопроекта.

**Докладчик д-р Атанас Попов:** (Чете заглавието и § 1)

\*) За текста на параграфите виж първото четене на законопроекта на стр. 777.

**Председателстващ Димитър Пешев:** Които приемат заглавието на законопроекта и § 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчик д-р Атанас Попов:** (Чете § 2)

**Председателстващ Димитър Пешев:** Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

**Докладчик д-р Атанас Попов:** (Чете § 3)

**Председателстващ Димитър Пешев:** Които приемат § 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. Законопроектът е приет окончателно. Минаваме на точка шеста от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на Силистренското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 4.000.000 лв. — „Държавен вестник“, брой 162, от 26 юли 1941 г.

Моля г-н докладчика да го прочете.

**Докладчик д-р Атанас Попов:** (Чете)

### „МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на Силистренското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 4.000.000 лв. — „Държавен вестник“, брой 162, от 26 юли 1941 г.

Г-да народни представители! С закона за разрешаване на Силистренското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 4.000.000 лв. — „Държавен вестник“, брой 162, от 26 юли 1941 г., Силистренската градска община получи от Института за обществено осигуряване заем в размер на 4.000.000 лв., който употреби така: 2.500.000 лв. за откупуване на електропроизводителната централа в гр. Силистра, която бе частно предприятие, и 1.500.000 лв. за постройка на градска баня.

Поради значителната промяна на условията за строежа, градската баня не можа с тази сума да бъде завършена. За довършването ѝ са необходими още около 1.500.000 лв.

Електропроизводителната централа е приспособена за работа с газол, снабдяването с който е крайно затруднено. Поради това налага се, за да не се лиши градът от осветление, централата да се превърне в газ-генератор, за което ще бъде необходимо около 500.000 лв.

Общинският съвет, с протокол № 36, от 11 юни т. г., е решил да се сключи при Института за обществено осигуряване допълнителен заем от 2.000.000 лв. при същите условия, който да послужи за довършване на градската баня и превръщане централата в газ-генератор. Министерството на вътрешните работи и народното здраве, съгласно закона за финансовото облекчение и заздравяване на общините, с писмо № 830, от 20 август т. г., дава съгласие за реализиране на заема, понеже нуждите на общината са належащи и същата е кредитоспособна.

Поради горизложеното и за да се улесни общинската управа в реализирането на необходимите от нея мероприятия, моля да одобрите предлагания законопроект.

Гр. София, януари 1943 г.

Министър на търговията, промишлеността и труда:

**Н. Захариев**

### ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за разрешаване на Силистренското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 4.000.000 лв. — „Държавен вестник“, брой 162 от 26 юли 1941 г.

Параграф единствен. Цифрата 4.000.000 лв. в заглавието и член 1 на горния закон се изменя на „6.000.000 лв.“. В същия член се прибавя следната нова алинея:

„Увеличението на заема да послужи за довършване на градската баня и за превръщане на електропроизводителната юзина от газол-сена в газгенераторна.“

**Председателстващ Димитър Пешев:** Ще поставя на гласуване. Които приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за разрешаване на Силистренското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване — сметка „Инвалидност и старост“, в размер на 4.000.000 лв. — „Държавен вестник“, брой 162, от 26 юли 1941 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

**Министър Никола Захариев:** Моля, спешност.

**Председателстващ Димитър Пешев:** Г-н министърът на търговията, промишлеността и труда предлага да се даде спешност на законопроекта. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да докладва законопроекта.

Докладчик д-р Атанас Попов: (Чете заглавието и параграф единствен\*)

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат заглавието на законопроекта и параграф единствен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е приет окончателно.

Минаваме на точка седма от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за допълнение на закона за обществените осигуровки.

Моля г-н докладчика да прочете законопроекта.

Докладчик д-р Атанас Попов: (Чете)

### „МОТИВИ

към законопроекта за допълнение на закона за обществените осигуровки

Г-да народни представители! Съгласно закона за обществените осигуровки, категориите надници, въз основа на които се определят вноските на различните видове осигуровки, са пет. Те са: първа категория, за надници до 15 лв.; втора категория, за надници от 16 до 30 лв.; трета категория, за надници от 31 до 45 лв.; четвърта категория, за надници от 46 до 60 лв., и пета категория, за надници над 60 лв.

Най-високият размер на осигурената надница е 61 лв. Всички по-големи надници се приравняват към нея. Този максимален размер е определен още при създаването на закона за обществените осигуровки през 1924 г., когато посочените размери са се приближавали до получаваните надници.

Днес надницата 61 лв. се приближава по-скоро до средната надница. Маса работници получават надници много по-високи. Но понеже максималният размер на осигурената надница е 61 лв., всички работници, чиито надници са по-големи, внасят вноски еднакви на тях, чиято надница е до 61 лв. И понеже размерите на надничните обезщетения са определени според размерите на вноските, голяма част от осигурените, които имат високи надници, получават спрямо тях надници незначителни наднични обезщетения.

Следващата таблица показва размерите на надничните обезщетения за всяка категория вноски:

| Категории | Получаващи надници | Получават наднично обезщетение |                   |
|-----------|--------------------|--------------------------------|-------------------|
|           |                    | при дом. лечение               | при болн. лечение |
| I         | до 15 лв.          | 12 лв.                         | 8 лв.             |
| II        | от 16—30 .         | 16 .                           | 10 .              |
| III       | 31—45 .            | 18 .                           | 13 .              |
| IV        | 46—60 .            | 20 .                           | 15 .              |
| V         | 60 лв. нагоре      | 25 .                           | 20 .              |

От таблицата се вижда, че максималният размер на надничното обезщетение е твърде малък — 25 лв. при домашно лечение и 20 лв. при болнично лечение. Таблицата показва още, че за днешните условия и размерите на първите четири категории обезщетения са също така твърде ниски.

За да може категориите и размерите на надничните обезщетения да отговарят на условията за дадено време, нужно е с закона за обществените осигуровки да се даде право на министъра на търговията, промишлеността и труда да увеличава и намалява, според нуждата, тия категории и размери, каквото право той има относно вноските, по силата на чл. 1, забележка I, от същия закон.

С предлагания законопроект този въпрос се разрешава, като към чл. 10 от закона за обществените осигуровки се прибавя нова забележка в смисъл, че министърът на търговията, промишлеността и труда, въз основа на мнението на управителния съвет на Института за обществено осигуряване, може да увеличава и намалява, според нуждата, категориите и размерите на надничните обезщетения.

Гр. София, януари 1943 г.

Министър на търговията, промишлеността и труда:

Н. Захариев

### ЗАКОНОПРОЕКТ

за допълнение на закона за обществените осигуровки

Параграф единствен. Към чл. 10 се прибавя следната забележка II:

„Министърът на търговията, промишлеността и труда, въз основа на мнението на управителния съвет на Института за обществено осигуряване, може да увеличава и намалява, според нуждата, категориите и размерите на надничните обезщетения.“

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Иван Петров Недялков.

Иван Петров Недялков: (От трибуната) Г-да народни представители! Вземам думата, за да подчертая, че в моменти, когато светът е поставен на такива тежки изпитания и когато българският народ прави всички усилия, за да създаде всеки нов ден по-здрави

гаранции на нашите управници, че той е единен, сплотен и че всякога е готов да даде това, което може, за родината, ние, народните представители, днес трябва също така да констатираме, че управлението на г-н проф. Богдан Филев е винаги на своя пост, във всички случаи и по всички линии, за да отговори на нуждите и изискванията на българския народ. То е сериозно загрижено и прави всичко, което е възможно, за да даде подкрепата на държавата.

При разглеждането на настоящия законопроект аз си позволявам от трибуната да благодаря на правителството и на г-н м-р Захариев, че действително с един само параграф на този законопроект се разрешава един доста болен въпрос за българския работник. Наистина какво бе обезщетението от 20 лв. на ден!

Аз съм щастлив, че в този момент мога да изразя благодарността на българския работник към г-н министъра на търговията, който доста навреме дава подкрепата на държавата. Тук за сетен път се подчертава, че държавата ще даде на българския работник всичко, което може, и че този работник от своя страна ще отговори със същата готовност да ѝ служи, с която държавата отговаря на неговите нужди.

Благодаря ви, г-н министре, за подкрепата, която давате на българския работник. („Браво!“ и ръкоплескания от някои народни представители)

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване. Които приемат на първо четене законопроекта за допълнение на закона за обществените осигуровки, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Никола Захариев; Моля, спешност.

Председателстващ Димитър Пешев: Г-н министърът на търговията, промишлеността и труда предлага да се даде спешност на законопроекта. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да докладва законопроекта.

Докладчика д-р Атанас Попов: (Чете заглавието и параграф единствен)

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат заглавието на законопроекта и параграф единствен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е приет окончателно.

Минаваме на точка осма от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за учредяване предприятие за експлоатация на Провадийските солници.

Пред вид на това, че законопроектът е доста дълъг, моля да се съгласите при доклада да бъдат прочетени само мотивите. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете само мотивите към законопроекта.

Докладчик д-р Атанас Попов: (Чете)

### „МОТИВИ

към законопроекта за учредяване предприятие за експлоатация на Провадийските солници

Г-да народни представители! С закон от 13 юни 1930 г., допълнен с закон от 24 април 1931 г., е било оформено постигнатото съглашение между държавата и районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подем“, в гр. Провадия, относно каменосолните обекти, върху които синдикатът е имал придобити права.

С този закон на държавата е било преотстъпено от синдиката „Общ подем“ правото на експлоатация за вечни времена на каменосолните обекти, находящи се в границите на седем минни концесии, за каменна сол, които синдикатът преди това е поискал да му бъдат отстъпени по реда на закона за мините. В изпълнение на закона са били издадени и надлежните седем царски укази, с които на държавата са били отпуснати седем минни концесии, съвпадащи с периметрите на синдиката, за експлоатация на каменна сол, солите, които я придружават, и солените извори.

Съгласно чл. 3 от същия закон, държавата, срещу отстъпите и от синдиката права, е поела неговия дълг към Българската земеделска и кооперативна банка на сума 12.657.633 лв., с падеж 14 август 1929 г. заедно с разностите и лихвите след тази дата. Този дълг днес вече е нараснал до сумата 39.000.000 лв. и още не е изплатен на Българската земеделска и кооперативна банка.

Съгласно чл. 2 на същия закон на синдиката „Общ подем“ е била дадена концесия за добиване на сол чрез изпаряване на водата от „Соления извор“, находящ се в границите на една от седемте отстъпени на държавата концесии, именно „Св. Георги Победоносец“. Тази концесия е била призната като концесия в концесия с решение на минния съвет при Министерството на търговията, промишлеността и труда, утвърдено на 12 декември 1930 г. от г-н министъра и вписана в регистрите на министерството в числото на минните концесии.

По силата на чл. 1 от закона за експлоатацията на държавните минни, новела от 4 август 1934 г., посочените седем концесии са

\*) За текста на параграф единствен виж първото четене на законопроекта на стр. 778.

влезли в състава на минните обекти, поверени на управлението на създадения със същия закон от 19 февруари 1925 г. отделен правен субект — Държавни мини, със седалище гр. Перник. Прочее държавните мини следва да поемат и изплатят поетия от държавата дълг на синдиката към Българската земеделска и кооперативна банка.

Синдикатът „Общ подеи“ е построил в границите на концесията „Св. Георги Победоносец“ една солотарна. Оттогава и до днес синдикатът е използвал за нуждите на тази солотарна не само солена вода на вече изчерпани „Солени извори“, но е провел и продължава да провежда една експлоатация, чрез която, посредством прокарани в твърдите каменосолни пластове кладенци и содажни дупки на разни места в концесията „Св. Георги Победоносец“, предизвиква приток на подпочвените води в тях, гдето те се наситят със сол, и, изчерпани с помпи, се откарват за изпаряване в солотарната. Освободен от първоначалния си дълг към Българската земеделска и кооперативна банка, синдикатът е могъл да разшири солотарната си. Последните разширявания са направени по искане на Дирекцията на гражданската мобилизация пред вид на належащата нужда от сол в страната. Предприятието е било отново кредитирано от Българската земеделска и кооперативна банка, на която към 30 юни 1941 г. синдикатът е дължал към 27.000.000 лв. Въпреки улесненията, дадени му от всички страни, синдикатът не е могъл да произведе онова количество сол, което е трябвало да се произведе и което може да се произведе. Качественият на солотарната му в сегашното състояние достига 25.000.000 кгр. сол годишно, а годишното му производство е достигнало до 12—15 милиона килограма.

Трябва да се отбележи, че добиването на сол чрез изпаряване е един от употребимите начини за експлоатация на твърдата каменна сол и че този начин на експлоатация, провеждан от синдиката, в същината си атакува самия твърд солениосен обект, посяга на самото вещество, което принадлежи на държавните мини.

Последните се намират в периода на проучване на минната концесия „Св. Георги Победоносец“, единствената, в която има каменосолни залежи. Бъдещата експлоатация чрез подземни работи обаче се очертава като твърде затруднена, ако не и невъзможна, поради провеждания от синдиката начин на експлоатация, който изключва, на практика, подземната експлоатация, и обратното — подземната експлоатация изключва тази, провеждана от синдиката.

Държавните мини досега са изразходвали значителни суми за проучване, без да са добили никакви облаги. Върху тях продължава да тежи един дълг, който постоянно расте и за чието изплащане те би трябвало да се употребят средства, добити от другите свои предприятия. Това положение и коренно различните становища на държавните мини и синдиката „Общ подеи“ върху обема на правата на последния се изразило в спорове, които не са могли да бъдат досега разрешени. Това състояние на нещата във всеки случай пречи на рационалното и резултатно използване на Провадийските каменосолни залежи, от които може да се очакват значително повече облаги за общото народно стопанство и един значително по-голям добив на сол.

Ясно е, че със споменатия в началото закон върху един единен по природата си и минно-техническата си същина обект са били създадени противоречиви по естество си права в полза на две отделни лица. Всички опити, направени досега чрез намесата и съдействието на държавата, за да бъдат помирени тия два и остойностено това голямо национално богатство, са останали безуспешни.

Именно за да се отстрани този конфликт, а еднакво и главно за да се създаде възможност за една рационална и резултатна минна и индустриална експлоатация на каменосолните залежи в Провадийско в голям мащаб, е изработен настоящият законопроект за уредяване на едно предприятие за експлоатация на тия обекти. За целта се проектира създаването на една отделна юридическа личност, публичноправно тяло, върху което се прехвърлят всички права на държавните мини и на синдиката „Общ подеи“ върху каменосолните обекти в Провадийско при условията, посочени в текста на законопроекта. Новосъздаденото учреждение поема задълженията на държавните мини и на синдиката „Общ подеи“, създадени във връзка с концесиите и солотарната в обема, който се сочи в проекта. Що се отнася до правата, вземанията и исканите на третите лица, праводатели на синдиката, от които той черпи правата си върху каменосолните обекти, отстъпени на държавата или запазени за него, те остава да се уреждат единствено между синдиката и тях, без новоучредената формация да поема в това отношение никакви задължения.

Разпореденията, намерили място в настоящия законопроект, са изработени, след като са били взети пред вид обясненията, бележките и исканията на държавните мини, на синдиката „Общ подеи“ и Българската земеделска и кооперативна банка.

Моля, прочее, г-да народни представители, да разгледате и гласувате тук приложениия законопроект.

Гр. София, януари 1943 г.

Министър на търговията, промишлеността и труда: Н. Захариев

(Ето текстът на законопроекта:

## ЗАКОНОПРОЕКТ

за учредяване на предприятие за експлоатация на Провадийските солни концесии

І. Цел, наименование, седалище, предмет на предприятието

Чл. 1. Учредява се при Министерството на търговията, промишлеността и труда минно индустриално стопанско предприятие,

което има за цел минната и индустриална експлоатация на Провадийските солни концесии, изброени по-долу в чл. 2 на този закон.

Предприятието е отделна юридическа личност със седалище гр. Провадия.

То носи наименование Предприятие за експлоатация на Провадийските солни концесии „Солопроизводствен подеи“, или съкратено „Солоподеи“.

Чл. 2. Отнемат се от държавните мини и от Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подеи“, гр. Провадия и се предават в собственост на учреденото с настоящия закон предприятие „Солопроизводствен подеи“ концесиите, предмет на членове 1 и 2 от закона за прееотстъпване от Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подеи“ върху държавата правото за експлоатация на вечни времена каменосолните обекти, принадлежащи на същия синдикат, а именно: 1) „Бълдъркьойска солница“ от 400 хектара; 2) „Байнова солница“ от 587 хектара; 3) „Св. Георги Победоносец“ от 600 хектара; 4) „Кадъркьойска солница“ от 287 хектара; 5) „Солена криза“ от 660.44 хектара; 6) „Безсолница“ от 551 хектара; 7) „Манастирска солница“ от 666 хектара и 8) Концесия за добиване сол чрез изпаряване на водата от соления извор в концесия „Св. Георги Победоносец“.

Тия концесии се вписват служебно от Министерството на търговията, промишлеността и труда в надлежните регистри на името на новоучреденото предприятие.

## ІІ. Средства

Чл. 3. Отнемат се и се предават в собственост на учреденото с този закон предприятие всички недвижими и движими имуществата на предприятието „Соловарна фабрика“, принадлежаща на Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подеи“, в гр. Провадия, съгласно баланса, съставен към 31 март 1942 г., оценката и данните на протокола от 7 май същата година на комисията, назначена с заповед от 6 март 1942 г. на министъра на търговията, промишлеността и труда и приложенията на същия протокол.

Чл. 4. Върху „Солоподеи“ се прехвърлят задълженията на държавата, респективно на държавните мини, в размер на 39.864.009 лв. на 1 юли 1942 г. към Българската земеделска и кооперативна банка, произхождащи от прехвърлените с закона за прееотстъпване от Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подеи“, в гр. Провадия, върху държавата правото за експлоатация на вечни времена каменосолните обекти, принадлежащи на същия синдикат („Държавен вестник“, брой 56, от 13 юни 1930 г., и брой 17, от 24 април 1931 г.) и задълженията на солотарната фабрика към „Общ подеи“ от 55.000.000 лв. към 4 март 1942 г. Тези задължения, в размер на 94.864.009 лв., се оформяват в един заем на „Солоподеи“, под гаранция на държавата, към Българската земеделска и кооперативна банка, платим в равни шестмесечни вноски, начина от 1 януари 1943 г., с лихви по 7% за един срок от 15 години.

Останалите подробности на този заем ще се уредят с особен закон.

Всички операции след 31 март 1942 г., извършени от „Соловарна фабрика“ по книгите на последната, се считат за извършени от името и за сметка на учреденото с настоящия закон предприятие.

Чл. 5. Държавните мини внасят в предприятието 30.000.000 лв. по реда и в сроковете, които управителният съвет на „Солоподеи“ ще определи.

Извършените от държавните мини работи в концесиите остават в полза на предприятието.

## ІІІ. Управление

Чл. 6. Предприятието се управлява от управителен съвет.

Управителният съвет взема решения по всички въпроси във връзка с управлението на предприятието, с изключение правото да извършва сделки и актове, които излизат вън от целта или нарушават предмета на предприятието, както са те определени в този закон.

Управителният съвет може да отчуждава и ипотекира недвижими имуществата на предприятието само с одобрение на Министерския съвет.

Управителният съвет между другото определя: а) щата на служителите, техните заплати и други парични доволствия; б) приходите и разходите на предприятието и съставя бюджета му; в) цената на произведенията на предприятието; г) назначава и уволнява директора и началниците на отделните служби; д) разрешава постройката на здания, фабрики, инсталации, покупка на машини и други; е) одобрява правилници и наредби по управлението на вътрешния ред на предприятието; ж) разглежда и одобрява договорите и спогодбите, които има да се сключват с трети лица, и рекламациите, предадени към предприятието; з) одобрява годишната равностметка и сметката „Печалби и загуби“ и определя начина за извършването на разходите и тяхното оправдаване.

Управителният съвет може да делегира на директора правата си по букви „д“ и „ж“, като определи обема и условията на тази делегация.

Чл. 7. Управителният съвет се състои от 5 члена, от двама по право и трима по назначение.

Членовете по право са главният директор на държавните мини, или негов заместник, и директорът на Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подеи“.

Останалите трима члена, от които един от административния съвет на мини „Перник“ и един от управителния съвет на Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подеи“, се назначават от Министерския съвет, по представителство на министъра на търговията, промишлеността и труда. Министерският съвет определя и председателя на управителния съвет.

При отсъствие на председателя управителният съвет се председателства от най-стария член на съвета.

Чл. 8. Мандатът на назначените членове на управителния съвет трае четири години. Два месеца преди изтичането на този срок

трябва да бъдат представени и назначени нови членове, които встъпват в длъжност след изтичането на казания срок.

Назначаваните членове могат да бъдат преназначавани.

Мандатът на първия управителен съвет изтича в края на 1946 г. В случай на смърт или излизане на някои от членовете на управителния съвет, на негово място се назначава, по предвидения в този закон ред, нов член, чийто мандат изтича заедно с тоя на целия съвет.

Чл. 9. Управителният съвет се събира на заседание по покана на председателя или директора всякога, когато е нужно, но поне веднаж в месеца.

Заседанията му са законни, когато присъствуват поне трима от членовете.

Решенията се вземат с болшинство на присъстващите. При равенство на гласовете решава гласът на председателстващия заседанието.

Директорът на предприятието, който трябва да бъде минен инженер, присъства на заседанията на съвета със съветателен глас.

Който от назначените членове на управителния съвет не е взел участие в заседанията на съвета в продължение на три месеца по ред без уважителни причини, се счита подал оставка.

Членовете на управителния съвет по назначение не могат да бъдат уволнявани преди срока, предвиден в настоящия закон, освен за нарушение на настоящия или общите закони в страната, и то по искане на съдебната власт или по нареждане на министър-председателя.

Чл. 10. Членовете на управителния съвет, които не са длъжностни лица, получават възнаграждение, което се определя в бюджета на предприятието.

Чл. 11. Постоянен орган на управителния съвет е директорът на предприятието, който изпълнява решенията на съвета, ръководи текущите дела на предприятието по директиви на съвета и представлява предприятието пред трети лица, учрежденията и съдилищата.

Директорът подписва и задължава с подписа си предприятието. Той назначава и уволнява служителите, с изключение на началниците на отделните служби.

Директорът определя размера на надниците, приготвява и представя на управителния съвет за одобрение годишната равностметка и сметката „Печалби и загуби“, ръководи всички служби, служаци и работници, грижи се за благоустройството и хигиената на предприятието.

Директорът е отговорен за правилния вървеш на техническите и други служби, както и за прилагането на решенията на управителния съвет, на законите и правилниците.

По решение на управителния съвет предприятието може да бъде представлявано, подписано и задължавано съвместно от двама пълномощници — началници на отделни служби. В решението трябва да се определи обемът на така даденото пълномощие.

Чл. 12. Всички решения на управителния съвет се вписват в протоколните книги, подписани от всички присъстващи членове и директори.

#### IV. Сметководство, годишна равностметка, отчетност и надзор

Чл. 13. Сметководството и деловодството на предприятието се водят съгласно търговския закон и закона за търговските книги.

Чл. 14. Годишното упражнение съвпада с календарната година. В края на всяка година се приключват всички книги и се съставя годишната равностметка и сметката „Печалби и загуби“.

Чл. 15. От годишните приходи се спадат разходите за управлението, възнаграждението, заплатите и надниците, лихвите и амортизации на инвестициите — машини и инсталации, разходите за материали и всички други разходи.

Остатъкът, съставляващ чистата печалба на предприятието, се разпределя както следва:

- 10% за запасен фонд;
- 20% за фонд „Разширение и техническо подобрене на предприятието“;
- 5% за фонд „Културно-социални и здравни начинания за работниците при предприятието“;
- остатъкът от чистата печалба се разпределя поравно между държавните минни и Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подем“.

Фондовете се намират в разпореждането на управителния съвет, който решава за употреблението им.

Чл. 16. Делата на управителния съвет се проверяват ежесечно от проверителния съвет, назначен от Министерския съвет по представление на министъра на търговията, промишлеността и труда, състоящ се от председател — един съветник на Върховната сметна палата, и членове — един представител на Българската земеделска и кооперативна банка, един представител на Министерството на търговията, промишлеността и труда и един от членовете на проверителния съвет на Държавните минни.

Проверителният съвет следва следите решенията на управителния съвет и дейността на директора на предприятието са съобразни с постановленията на този закон и за всяко констатирано нарушение прави доклад до Министерския съвет чрез министъра на търговията, промишлеността и труда.

Проверителният съвет проверява и годишната равностметка и сметката „Печалби и загуби“, въз основа на книгите на предприятието, и съставя доклад за резултата от проверката.

Този доклад заедно с доклада на управителния съвет, се представя от последния най-късно до 1 април всяка година на Министерския съвет чрез министъра на търговията, промишлеността и труда.

Министерският съвет се произнася по докладите в тримесечен срок от представянето им и, ако одобри дейността на управителния съвет, освобождава същия от отговорност.

Управителният съвет и членовете му се считат по право освободени от отговорност, в случай че Министерският съвет не се произнесе в посочения по-горе срок.

Проверителният съвет заседава в Провадия най-много 12 пъти годишно, като всяко заседание не може да трае повече от 5 дни.

Членовете на проверителния съвет, които не са длъжностни лица, получават възнаграждение, което се определя в бюджета на предприятието.

Чл. 17. „Солоподем“ извършва своите доставки и предприятия по начина и реда, определен от управителния съвет, общо или всеки случай отделно, без да е свързано с други ограничения. Управителният съвет определя и начина на извършване разходите, контролата върху тях и отчетността на приходите.

Чл. 18. Редовният бюджет на предприятието трябва да бъде изготвен преди изтичането на предшествуващото бюджетно упражнение. Бюджетът се представя на утвърждение на Министерския съвет чрез министъра на търговията, промишлеността и труда.

Бюджетните предвиждания и общите му разпореждания са задължителни както за управителния съвет, така и за всички служители и работници. Бюджетът има действие от началото на годината, за която се отнася, независимо от датата на утвърждаването му.

Чл. 19. При поемането на управлението първият управителен съвет съставя чрез свои делегати един встъпвателен баланс на предприятието, в който оценката на активите ще бъде извършена по пазарните цени и действителните им стойности, в зависимост от естеството на всеки актив.

#### Особени и преходни разпореждания

Чл. 20. Предприятието се освобождава от действието на закона за бюджета, отчетността и предприятитата.

То се освобождава също от всички данъци и мита, както и от таксите, митата, берните и другите публичноправни плащания и тежести, от които са освободени държавните учреждения.

По отношение закона за гербовия налог предприятието се счита за държавно учреждение.

Чл. 21. Законът за държавните служители се прилага и по отношение на служителите и постоянните работници на предприятието, доколкото не противоречи на настоящия закон.

Щатните служители и постоянните работници са членове на Пенсионния фонд за изслужено време и инвалидност, учреден при държавните минни, при условията и разпоредбите на закона за пенсиите за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните минни.

Постоянни работници са ония, които с заповед на директора са назначени на постоянна работа.

Чл. 22. Предприятието „Солоподем“ се снабдява с актове за собственост върху недвижимите имоти, предадени му с настоящия закон, служебно от съответния нотариус, като се освобождава от всякакви държавни, общински и други такси, берни, герб, нотариални и други мита и пр.

Чл. 23. Всички задължения, от каквото и да е естество, възникнали между Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подем“ и трети лица, въз от ония, посочени в чл. 4, остават в тежест на същия синдикат, без предприятието „Солоподем“ да носи отговорност за тях.)

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Марин Тютюнджиев.

Марин Тютюнджиев: (От трибуната) Г-да народни представители! От току-що прочетените мотиви към законопроекта за експлоатацията на Провадийските солници вие разбрахте, че първоначално тия солници, като минни концесии, са били в пълно притежание на провадийския синдикат „Общ подем“, който е имал 7 такива минни концесии в този район. Впоследствие след няколкогодишна експлоатация на част от тия минни концесии, понеже синдикатът е изпаднал в затруднение, държавата е поела неговите дотогавашни задължения от 12 милиона и няколко стотин хиляди лева към Българската земеделска и кооперативна банка, а срещу това синдикатът „Общ подем“ е отстъпил на държавата своите права върху тия минни концесии, като е запазил за себе си само правото да се ползува от подземната вода в района на една от минните концесии, наречена „Св. Георги Победоносец“, и чрез изпарение да произвежда сол.

Упражнявайки тия свои права, синдикатът „Общ подем“ е развил едно голямо предприятие. Всеки, който е минавал от източната страна на Провадия, е виждал големите комини и съоръжения, издигнати там, които говорят за голямата организаторска способност, която са проявили ръководителите на тоя синдикат, за да изградят едно хубаво предприятие, което задоволява една голяма нужда на нашето народно стопанство. В това предприятие се произвеждат средно около 20 милиона килограма сол, които задоволяват почти 1/4 от нуждите на консумацията на сол в нашата страна. Вие виждате какво голямо стопанско значение има това предприятие.

Сега с този законопроект се предлага да се отнемат всички права, които има синдикатът „Общ подем“ върху това предприятие, и заедно с правата, които държавата има върху другите концесии и които права тя е прехвърлила върху минни „Перник“, да се образува едно ново държавно предприятие, което да се организира по реда, изложен в законопроекта.

Г-да народни представители! Аз четох внимателно мотивите към тоя законопроект и трябва да ви заявя най-искрено, че не съм доволен от тия мотиви. Те не са достатъчно убедителни, за да ме принудят да вдигна ръка за този законопроект.

Какво е първото съображение, което е изтъкнато в мотивите към законопроекта? Първото съображение е това, че синдикатът, който има права съгласно закона от 1930/1931 г. да черпи подземната вода

в минната концесия „Св. Георги Победоносец“, за да получава сол чрез изгарянето на тази вода, не се ползува само от тази подземна вода, ами чрез специални кладенци събирал подпочвена вода в самите солни пластове, правото на експлоатация на които има само държавата, и по този начин тази подпочвена вода, като измивала солните пластове, подядала тия пластове и така синдикатът посягал и на оня обект в тази минна концесия — солните пластове — който е право само на държавните мини „Перник“.

Г-да народни представители! Това преди всичко не отговаря на истината, нито пък отговаря на закона от 1930/1931 г., който е уредил отношенията между синдиката и държавата, впоследствие заместена от мини „Перник“. Правото на синдиката е да черпи подземната солена вода от минната концесия „Св. Георги Победоносец“ и тази вода се черпи чрез сонди, които се забиват в този район. Тази вода е подземна вода, която е солена затуй, защото наистина измива подземните солни пластове в този район. Та даже ако приемем, че тази вода се вади с кладенци — което не е вярно, защото водата се вади със сонди — тази вода се осолжава от това, че измива подземните солни пластове. И ако не я черпи синдикатът, нима с това ще се обогатят мини „Перник“? Нима се очакват мините „Перник“ от това, че синдикатът черпи тази вода? Ако синдикатът не черпеше тази вода, тя щеше да отиде в подземните бездни и да излезе без да бъде използвана. Синдикатът само използва водата, която се осолжава от подземните солни пластове, и по този начин той с нищо не обогатява обекта на мини „Перник“ — подземните солни залежи.

Г-да народни представители! По въпроса, има ли право синдикатът да се ползува със сонди от всичката подземна вода в района на „Св. Георги Победоносец“ или само от един определен извор, си е казал думата и съдът в спора между мини „Перник“ и синдиката „Общ подем“. Съдът се е произнесъл, че тъй както е създаден законът от 1930/1931 г., който установява правата на синдиката да се ползува от соления извор в района на тази минна концесия, тия права се състоят в правото му да се ползува от всичката подземна солена вода в този район. Когато съдът си е казал думата по този въпрос, аз намирам, че мотивите към законопроекта, тъй както са изложени, са в пълно противоречие с автентичното тълкуване, дадено на текста на закона, и следователно това съображение изцяло пада.

Г-да народни представители! Правото на концесионерите на Провадийските солници е атакувано също така и за това, че ако държавните мини „Перник“ почнели да използват своя обект — да копаят сол от подземния солен пласт — те щели да нахвърлят правата на синдиката „Общ подем“ да черпи солена вода; ако пък синдикатът използва солена вода, можел да пречи на използването на обекта — подземния солен пласт — от мини „Перник“.

Но, г-да народни представители! Щом като на времето, при създаването на закона, се е сметнало, че са съвместими и двете ползвания на тая минна концесия — както на солния пласт под земята, така също и на солената вода — днес ние нямаме никакво основание да ги противопоставяме. Кой е попречил на мините „Перник“ до днес да използват своя минен обект — подземните солни залежи? Не е синдикатът, който се е противопоставил на това. Ако досега мини „Перник“ не са използвали своя минен обект — да копаят каменна сол от подземния солен пласт — имало е технически съображения, които са попречили на това. Да се изтъква обаче, че двете концесии върху този район били противоположни, това е неистинско съображение; то е съображение, което по-скоро иде да създаде убеждение, че в случая се касае за нещо подобно като в приказката за вълка и агнето: мътниш, не мътниш — ще те изям! Макар използването на солената вода да не пречи на правото на държавата, респективно на мини „Перник“, да използва подземните солни пластове, те казват: „Вие ми пречите, затова ще ви глътна.“ Ето това е единственото заключение, до което може да дойде човек, когато прочете тия мотиви на законопроекта.

Трето съображение, което се изтъква от законопроекта, е това, че синдикатът не използвал пълния капацитет на соловарната; производството ѝ не се развивало в пълния размер, с пълния размер с който може да бъде използвана, и с това се вредило на народното стопанство.

Г-да народни представители! Вие ще чуете изложението на г-н Свиначков, който е народен представител от Провадийска околия и който по-добре познава работите на тая соловарна, която днес съществува. Днес — казва се в мотивите — се произвеждат годишно около 15 милиона килограма сол от тази соловарна, а тя можела да даде до 25 милиона килограма. За да не развие тази соловарна пълния си капацитет, вината не е в ръководството на соловарната, а вината е пак в мини „Перник“, които всячески са пречили на експлоатацията на соловарната, като не доставят достатъчно количество въглища на тая соловарна.

Според сведенията, които Герчо Свиначков ще ви даде, вие ще видите, че поради липса на въглища, които са най-настойтелно искани с ежедневно отправяни телеграми до мини „Перник“, соловарната е била принудена повече от 100 дни да бездейства. Ако тия въглища бяха налице, струва ми се, че соловарната щеше да развие пълния си капацитет и може би щеше да даде повече сол от тая, която е могла да произведе.

Г-да народни представители! Има още едно съображение, което компрометира мотивите на законопроекта. В мотивите на законопроекта се казва, че със споменатия в началото закон от 1930 г., с който е било учредено съвместно ползване от мини „Перник“ и от синдиката „Общ подем“ на минните обекти, на периметра „Св. Георги Победоносец“, е ясно, че били създадени противоречиви права върху един и същ обект. Значи, недостатъкът не е в начина на експлоатацията; недостатъкът не е — според последното съображение — в това, че синдикатът в нещо превъзхожда своите права или бездейства. Недостатъкът е в това, че още при първоначал-

ното учредяване на тази съвместна минна концесия върху този периметър, още със самия закон са били създадени противоречиви права върху един и същ обект.

Ако е така, г-да народни представители; ако този недостатък съществува с първоначалното учредяване на общата минна концесия; ако това е допуснато още тогав, то именно тогав трябваше да се обмисли въпросът дали трябва да се даде право на синдиката „Общ подем“ да се ползува от солената вода, а мини „Перник“, респективно държавата, да имат право върху солните залежи. Ако тогав Народното събрание, преценявайки правата и интересите на държавата, заместена впоследствие от мини „Перник“, е приело, че тия права са напълно съвместими с правата на синдиката „Общ подем“, днес ние нямаме право едностранчиво да се отказваме от това споразумение, изразено в този закон. Този закон, който изразява споразумението между държавата и синдиката „Общ подем“, е закон за страните и не може едната страна едностранчиво да каже: „Не, аз се отказвам днес от този закон“, след като синдикатът е издигнал многобройни съоръжения, които струват десетки и десетки милиони, а може би и стотици милиони лева. Може ли едната страна, която е приела това споразумение, което е един договор, който договор е закон за страните, едностранчиво да се отказва от него, за да унищожи правата на другата страна? Това е противно на всякакви правни принципи и не търпи абсолютно никаква критика.

Г-да народни представители! Това са общите съображения, които имам да кажа по мотивите на законопроекта. Но онова възразение, което ще искам в действителност да направя, по-сериозното възразение, то е по-друго.

Каква е същината на този законопроект? На едно предприятие — учредено, изградено на определено място, което е в цветущо състояние, което е притежание на една юридическа личност, каквато е синдикатът „Общ подем“ — с този закон се отнемат правата изцяло и се прехвърлят върху едно ново предприятие, което държавата учредява, организира. Не е ли това в същност само по себе си експроприация? И можем ли ние с един закон да вършим експроприация? Ето това е големият принципен въпрос, който трябва да се сложи пред Народното събрание.

Г-да народни представители! Народното събрание не е властно да взема решения по всички въпроси, които могат да се повдигат в нашата страна. Има едно ограничение за Народното събрание. В Англия, в която няма учредително събрание, няма велико народно събрание, няма и писана конституция; в която парламентът всеки ден може да създава конституционни закони, в която има една конституционна максима, че парламентът всичко може — не може само мъжа жена и жената мъж да направи; където се признава пълно всевластие на парламента — и в тая страна не биха могли да прибегнат до такава мярка, до каквато се прибегва с настоящия законопроект — да се експроприра правото на собственост на една отделна юридическа личност, или на един отделен гражданин, защото има едно върховно ограничение на правата на парламента, макар той да е всевластен и всевластен. Това върховно ограничение е да се пазят устоите на обществения ред, на обществения строй, на правовия ред и правното чувство на страната. А вие разбирате ли по кой път тръгваме ние с този законопроект? Ние посягаме на един устои, които у нас са вписани в текста на нашата конституция. В нашата конституция ние имаме изричен текст, чл. 67, който провъзгласява правото на собственост като неприкосновено, в чл. 68, който казва, че може принудително да се посегне на правото на собственост на едно лице, но като се постъпи по реда на специален закон за отчуждаване на недвижими имоти за обществена полза. Такъв закон е създаден у нас през 1885 г., макар с много недостатъци, и той съществува и днес.

Не може да се посегне на правото на собственост, което е свещено и неприкосновено, което е една от основите на днешния обществен строй, на което се гради цялата наша държава и целият правен ред в нашата страна. Не може да се посяга произволно на това право на собственост. Ако това основно ограничение съществува за една Англия, в която няма конституция, то съществува още повече в България, затуй защото тоя текст е изрично вписан в нашата конституция. Ние не можем да посягаме на правото на собственост на един гражданин, на едно съдружие, на едно юридическо лице. Можем да посягаме на това право само по един определен от закона ред за отчуждаване на имоти за държавна и обществена полза. Накърним ли този ред, прибегнем ли с законодателна мярка да отнемем правото на собственост на отделни граждани, ние напускаме пътя на закона, ние разрушаваме правовия ред в нашата страна, ние тръгваме в пътя на беззаконията, по пътя на анархията. Кой ще ни спре по-нататък и в други случаи да направим това? И кой ще спре други, които могат да дойдат, да кажат: вие сами тръгнахте по пътя на беззаконията, позволете и на нас по тоя път да посегнем на правото на собственост и на други граждани, и на други институции в тая страна! Ние откриваме пътя на беззаконията. И аз се смущавам от това, че нашето Народно събрание, ако приеме този законопроект, ще създаде не само един противоконституционен закон, но ще извърши и един акт на голямо беззаконие, който ще смути правната съвест и обществения ред на нашата страна.

Г-да народни представители! Аз зная, че ние живеем във времена, в които може да се наложат по-големи тежести на гражданите, може да се наложат по-големи ограничения на правата на гражданина и на правото на собственост. Та ние затова гласувахме закона за гражданската мобилизация. По силата на този закон ние можем във всички случаи, когато това е необходимо, когато това е належащо, да ограничаваме правото на собственост на гражданина. Та ние можем, по силата на този закон, ако синдикатът „Общ подем“ не експлоатира добре своето предприятие и с това вреди на обществения интерес, на народното сто-

панство, да му турим ред ограничения, ние можем да реквизираме това предприятие.

Най-сетне, г-да народни представители, с измененията на закона за Земеделската и кооперативна банка, които ние гласувахме миналата година, ние дадохме такива права на Земеделската банка, че тя, която има право на надзор върху кооперациите и следователно върху синдиката „Общ подем“, всеки момент би могла да вземе всички мерки, за да тури там достойни хора, ако днешните ръководители не са достойни, за да дадат такава организация на предприятието, която да може да се смята за идеална, която да може да даде максимално производство за народното стопанство. Ние можем с закона за гражданската мобилизация да прибавяме до големи ограничения на правото на собственост. Ние сме изразили там нашата готовност да дадем всички лични, всички имуществени жертви, да ги дадем всички български граждани, за върховното благо на нашето общество. Но това не значи, че трябва да тръгваме по пътя на безправията, да нахвърляме основните права на гражданите, които са залежали в тяхното правно съзнание като ненакърнени права, и с това да смущаваме обществения ред в нашата страна.

Ето защо, г-да народни представители, аз смятам, че този законопроект, в този му вид, не може да бъде гласуван от Народното събрание. Когато човек минава край оня съоръжение за солопроизводство, издигнати от синдиката „Общ подем“, които са предмет на този законопроект, изпитва радост и гордост, че простият български селянин — защото този синдикат „Общ подем“ се състои от кооперациите на цялата околия, около 50 и повече на брой, които обединяват българските селяни в Провадийския край — че простият български селянин, казвам, със своята предвидливост, без ничие ръководство, без ничие направляване е успял да създаде едно такова хубаво предприятие, което днес е в състояние да задоволи със сол една четвърт от нуждите на народното ни стопанство. Ето това здраво селско население в една здрава българска околия ние искаме да оскъбим. Ние искаме да настъпим, да уроним неговото чувство на достоинство, да засегнем неговата гордост, макар че то е могло да създаде нещо самотно, нещо свое, със свои средства в нашата земя. Бива ли по този път да тръгваме, г-да народни представители?

Аз мисля, че едно разрешение на въпроса може да се намери, но то не е по пътя на този закон. То може да стане пак с закон, може да стане с един подобен закон, но по друг начин, като се подпири споразумение със синдиката „Общ подем“, като се подпири споразумение с кооперациите, които съставляват този синдикат.

Г-да народни представители! Ако е било възможно в 1930 г. — докато синдикатът „Общ подем“ имаше правото на минна концесия за тия 7 периметра — държавата да се споразумее със синдиката напълно и абсолютно, понеже в тия минни концесии под земята лежат големи солни пластове — това се е предположило — и синдикатът не е имал средства да ги експлоатира, ако този синдикат е разбрал, че е от полза за народното стопанство да се дадат тия солни пространства в ръцете на държавата, която има нейсезими възможности да развие експлоатацията на солните залежи; ако синдикатът е разбрал това и тогава се е постигнала една спогодба, той да отстъпи правата си върху експлоатацията на тия солни залежи, за да си запази правото да се ползува само от солената вода в един периметър; ако тогава, казвам, е било възможно едно споразумение, защо да не потърсим този същия резултат, който се гони с законопроекта, по пътя на едно ново споразумение? Защо трябва да го направим това чрез един безправен акт? Защо да не потърсим пак разбирателство с тия кооперации, с този синдикат?

Може би с една размяна на мисли, с преговори на тази почва, ще може да се постигне едно споразумение. Ако държавата има намерение да развие в по-голям размер това солопроизводство и чрез изпарение; ако държавата е готова да вложи много повече средства, които синдикатът няма; ако е необходимо това да се направи, може би синдикатът ще се съгласи да отстъпи своите права и да влезе в едно предприятие, като си запази по-големи права в него, съответно на средствата, които е вложил, съответно на богатствата, които притежава там. Пътят на споразумение е открит и аз съжалявам, че наместо да тръгнем по пътя на споразумението, ние тръгваме по пътя на експроприацията — един недопустим от конституцията път.

Г-да народни представители! Аз ви моля да отложим въпроса. Да препоръчаме на правителството да прибегне до споразумение, до приятелско разрешение на въпроса със синдиката и тогава да гласуваме този законопроект с известни изменения — такива, каквито ще се постигнат по пътя на разбирателството. Но днес, при това положение, аз ви казвам, че не само като правник, но и като гражданин чувствавам, че ние ще направим една фатална грешка, която ще смути правното чувство в нашата страна и ще открие пътя на безправията.

Ето защо аз моля правителството да се съгласи, въпросът сега да не се решава с настоящия законопроект, а да се отложи.

**Председателстващ Димитър Пешев:** Има думата г-н министърът на търговията, промишлеността и труда.

**Министър Никола Захариев:** Г-да народни представители! Изслушах с внимание речта на уважаемия народен представител г-н Тютюнджиев. Г-н Тютюнджиев препоръчва, по повдигнатия с разглеждания законопроект въпрос да се постигне споразумение между държавата и представителите на синдиката „Общ подем“. Въпросът за сътрудничество между мините „Перник“ и синдиката „Общ подем“ не е въпрос, изникнал сега. Той е въпрос, изникнал още преди няколко години. И миналото правителство, и

сегашното са имали желанието да го ликвидират, защото така, както е сега, страдат преди всичко интересите на народното стопанство и на държавата.

Лятос, когато се повдигна въпросът да се изработи по-скоро законопроектът, който е предложен за разглеждане от почитаемото народно представителство, аз телеграфически повиках представителите на „Общ подем“, които, ведно с представителите на мини „Перник“, под председателството на главния секретар на Министерството на търговията, промишлеността и труда г-н Ватев, заседаваха почти две седмици и постигнаха споразумение, за каквото говори г-н Тютюнджиев. Самият аз лятос ходих в Провадия, бях на гости на синдиката, макар и за късо време. Управителният съвет на синдиката беше свикал общо събрание, за да иска от него да одобри постигнатото споразумение в Министерството на търговията. Някои заинтересувани лица от това, синдикатът да не сключи това споразумение, са се обявили против общото събрание и общото събрание не се е съгласило да одобри споразумението на управителния съвет за сътрудничество между синдиката „Общ подем“ и държавните мини „Перник“.

Г-н Тютюнджиев! Никой не иска с настоящия законопроект да върши експроприация. Никъде в законопроекта не се говори за експроприация. Ако е въпрос за обезщетението, което трябва да се даде от мини „Перник“ на синдиката „Общ подем“, в комисията можем да предвидим такова, което да послужи за споразумение между мини „Перник“ и „Общ подем“. Касае с за сумата, която трябва да се даде за по-големите инвестиции, които членовете на синдиката са вложили в тяхното предприятие. Но ние имаме там залежи от каменна сол и в тези залежи, които принадлежат на мини „Перник“, се намират сондите, от които синдикатът черпи вода, за да я праща в солонариците, където се изпарява и се получава сол. Фактически, значи, имаме две кръстосани предприятия на един и същи терен: едното на кооперация „Общ подем“ и другото — на мини „Перник“.

Касае с следователно до спора, който вече трае 15—20 години: кой ще експлоатира тези залежи, кой ще направи необходимите по-големи инвестиции, кой ще оползотвори намиращото се там безсмъртно богатство на България, кой ще може да поеме инициативата, за да може там да се издигнат големи фабрики за сода каустик, за солна киселина, необходимите материали за голям низ индустрии в нашата страна. Днес там не сме на това място, където бяхме преди 15 години. За да не тълчем на едно място в днешните времена, когато народното стопанство се огъва и чуди откъде да вземе тези необходимите първични материали за нашата индустрия и стопанство сода каустик и солна киселина, за доставката на които ние изнасяме ориз, изнасяме боб, изнасяме най-ценни български артикули, ние внасяме настоящия законопроект. А сега ще мъдруваме кое ще докара примирение между становищата на синдиката „Общ подем“ и мини „Перник“!

Аз съм повикал управата на синдиката пак да дойде и, преди да мине законопроектът на второ четене, вярвам, че ще намерим оня пункт, при който и мини „Перник“, и синдикатът ще се разберат, ще намерим възможност да бъдат удовлетворени онези селяни, които, г-н Тютюнджиев, Вие знаете, са даже мои лични приятели и заслужават похвалата на целия български народ, че можаха със своята неукост, но и със своята фанатична вяра и упоритост да издигнат това предприятие на завидна висота, което предприятие се иска днес не да бъде експроприрано, а да стане равноправен сътрудник с българската държава. Ние не вземаме от синдиката нито стотинка, ние не вземаме неговите права, на против — с закона правим едно съдружие на равни начала между „Общ подем“ и българската държава, в лицето на мини „Перник“. И ако утре от това съдружие изникнат големи фабрики там, ако това място стане действително един индустриален център, ние ще издигнем в своите души, в своето съзнание паметник на тези селяни, които можаха да турят началото на една индустрия, която с мощта, силата и прозорливостта на държавата може да се развие до степен да задоволи напълно нашето народно стопанство.

И ето защо, когато се иска учредяване на едно съдружие с държавата, мене ми е много чудно как може то да се отказва, когато българската държава има пълната власт, ако иска, по закон, за който говори г-н Тютюнджиев, да го експроприира, без да даде никакви права и никакво участие на „Общ подем“. Държавата обаче, само от признателност към тези хора, ги прави свои съдружници. Държавата иска, като използва техните капитални и тяхната прозорливост, давайки средства, да издигне там фабрики за сода каустик и за солна киселина, тъй като солната киселина е основният елемент за добиване на изкуствен каучук, а содата каустик — за сапунената и текстилната индустрия.

Така че, г-да народни представители, когато се дебатират по този въпрос, трябва да се има пред вид само това съображение на държавата, трябва да се има пред вид и нуждата на държавата, да се прояви прозорливост и да се гледат интересите преди всичко на народното стопанство, а не интересите на отделната личност или организация. (Ръкоплескания)

**Председателстващ Димитър Пешев:** Има думата народният представител г-н Дичо Тодоров.

**Дичо Тодоров:** (От трибуната) Г-да народни представители! Цели три години вече XXV Народно събрание законодателства. Забележително е, че това Народно събрание се отличава с голяма експедитивност. Аз няма да се выпускам в подробности да търся причините за тази експедитивност, но ще кажа само, че две са главните причини за тази експедитивност. Едната е голямото доверие, което Народното събрание има към правителството, а другата е динамичното време, в което днес живее не само България, но

и целият свят. По тези причини много от законите минават, както казах преди малко, с забележителна експедитивност, при което понякога се допускат грешки, но след това се изправят. Много закони от голямо значение за българския народ са минавали така набързо, че са се създавали за момент всред народните маси известни смущения, които с течение на времето са утихвали, народът се е помирявал, намирайки се пред свършени факт.

Днес е поставен на разглеждане един такъв законопроект, който в този момент поставя населението от Провадийска околия, и специално кооператорите от тази околия, в положение на оправдано смущение. Ако днес българският Парламент пожелае да вникне в душата на населението от Провадийска околия, допускам, че много от колегите тук ще се трогнат и ще се помъчат да влязат в неговото положение и да помогнат на онези хора, които, ръководени от кооперативната идея, в продължение на 20 и няколко години са се стремили да създадат нещо чрез труд и постоянство.

С няколко думи само ще кажа как е почнало това предприятие, за което става въпрос днес в Парламента и се внася специален законопроект за изземването му от синдиката „Общ подем“ и сформирването на ново дружество под названието „Солоподем“.

Преди 20 и няколко години, когато България беше заангажирана във войната, пак се чувствуваше същата нужда от сол, каквато се чувствуваша и днес, защото сол липсва и сега на българския пазар. Нашето минно дело тогава беше толкова назад, че не можа да открие солните залежи в Провадийска околия, та трябваше едно стадо овце, случайно намиращо се там, да посочи на българската общественост и на българския народ, че земята в Провадийска околия крие в своите недра скъпоценни богатства, експлоатирането на които ще трябва да започне. Овцете изиграха своята роля! От този момент насам това дело е в ръцете на българските кооператори от Провадийска околия. Тогава аз, още малко дете, със своя баща отидох не да видя соления извор от любопитство, а да вземем от тая солена вода, която беше открита, за нуждите на нашето домакинство. С една бичва, натоварена в каруца, ние пропътувахме 30 км., стигнахме извора и с ръчна двукрилна помпа за 1 час помпихме можахме да извадим 200—300 литра солена вода, която отнесохме в къщи. Ако, г-да народни представители, на някого от вас се удаде случай да мине през това място, където се намира солният залеж, вие ще видите, че там се издигат сега големи комини на едно грамадно предприятие, което прави чест на българския кооператор, който, ръководен от кооперативната идея, чрез една голяма и постоянна енергия е могъл да доведе предприятието до днешното му състояние. И тъкмо в този момент, вместо да се отплати благодарност към кооператорите от Провадийска околия за тяхното постоянство, ние им поднасяме настоящия законопроект, който разкъсва техните души и ги огорчава много.

Един от мотивите на законопроекта е, че синдикатът „Общ подем“ с експлоатацията, която прави на солената вода, пречи на държавата да експлоатира каменосолните залежи. Това звучи доста интересно, г-да народни представители, като се има пред вид, че синдикатът, намирайки се в затруднение през 1931 г., е прибегнал към помощта на Българската земеделска банка, която тогава е подпомогнала синдиката, като му е отпуснала един кредит, който впоследствие чрез една концесия се прехвърля в задължение на мини „Перник“, които придобиват правото да проучват и използват каменосолните залежи там. Така, вместо подкрепа на синдиката, Земеделската банка в същност вкара един нов концесионер.

Проучванията на мини „Перник“, както се казва и в мотивите към законопроекта, не са дали досега своите резултати, макар да са били хвърлени големи средства. Тогава защо трябва да обвиняваме кооператорите от Провадийска околия за това, че при най-големите несгоди, дори и при вътрешни борби, са могли да докарат работите на предприятието до това положение, в което са днес, когато държавата със своите капитали, без да бъде спъвана от някого и след доста продължително време, при издизвяването на доста капитали, не е могла да направи нещо, което да докаже на българския народ, че наистина това предприятие може да се разшири и да се рационализира?

Искам да се спра особено на този пасаж от мотивите към законопроекта, в който се казва, че, поради нуждата от по-голяма рационализация на предприятието, налага се образуването на ново дружество. Аз искам да се противопоставя на този аргумент. Нека да допуснем, че това, което се казва в мотивите, е вярно. Но сега държавата чрез новото дружество не ще може да рационализира това предприятие. Аз смятам, че в днешните ненормални времена ще минат още няколко години, докато ще може да се постигне това. А дотогава, както са надеждите на всички ни, днешната голяма война, в която е изпаднал светът, ще се свърши, положението ще се нормализира и синдикатът със своите сили и със силите на кооператорите ще може да тръгне в пътя на разширение на предприятието.

Относно постановленията на законопроекта ще кажа следното. В чл. 3 се казва, че се отнемат всички недвижими и движими имущества на синдиката „Общ подем“ и се предават на новото дружество, като, разбира се, се оценят. Обаче за оценката на тези имущества не се говори нищо, а би трябвало в самия закон да се спомене на каква сума са оценени имущества, които се предават на новото дружество.

В чл. 4 се казва, че задълженията на мини „Перник“, респективно на държавата, от 39.864.009 лв. към Българската земеделска и кооперативна банка се прехвърлят на новото дружество. Прехвърлят се и задълженията на синдиката „Общ подем“, възлизащи на около 55 милиона лева. Новото дружество ще поеме тези задължения със 7% годишна лихва. В същност, значи, ние имаме намесване на мини „Перник“ в едно предприятие, без те да имат нещо

друго, освен своето задължение, което са направили по-рано, за да станат концесионери.

По отношение управлението на новото дружество, г-да народни представители, ще забележа следното. В управлението на новото дружество ще участвуват по право главният директор на мини „Перник“, или негов заместник, и директорът на синдиката „Общ подем“, а другите трима членове на управителния съвет ще бъдат назначавани от Министерския съвет, по представителство от министъра на търговията, като един от тях ще бъде от административния съвет на мини „Перник“ и един от управителния съвет на „Общ подем“. Считаю, че трябваше поне тук да се запази онова, което все пак би могло да успокои до известна степен кооператорите от Провадийска околия, именно техният представител да бъде избран от самите тях. По отношение пък на контролния съвет в законопроекта даже не се говори за представител от страна на синдиката „Общ подем“ — всички членове на този съвет ще бъдат назначавани от Министерския съвет, по представителство на министъра на търговията.

Г-да народни представители! Аз съм на друго мнение по този въпрос, но ще се откажа да изложа и защитавам своето мнение по него тук в Парламента, поради декларацията, която направих пред извънредното събрание на „Общ подем“ в гр. Провадия, когато се разглеждаше този въпрос през лятото. Би било като че ли по-логично и по-разумно да се изгради едно ново дружество с участието на Българската земеделска и кооперативна банка и на синдиката „Общ подем“ при пълно споразумение помежду им, за което говоря и колегата Гютоунджиев, за да може да се избегнат тези сътресения и тези огорчения, които днес преживяват кооператорите от Провадийска околия. Тогава ще се запази и кооперативният елемент и тая организация, която в продължение на 20 и няколко години е творила това предприятие. Но, казах и преди малко, аз се отказвам да защитавам това мое становище по съображението, което изтъкнах вече — че кооператорите-делегати, които бяха представители на съответните кооперации в извънредното събрание на синдиката през лятото, се изказаха решително против замисления законопроект от правителството и даже упрекнаха управителния съвет за това, че е влязъл в преговори с правителството и искаха да поставят въпрос — даже го и поставиха — на доверие, искаха да бламират управителния съвет. Аз обаче тогава дадох обяснения, разбира се, дотолкова, доколкото познавах въпроса лично от господа министрите, и се избегна това затруднение, в което беше попаднал управителният съвет, но вотът на събраниято беше решително против всякакъв законопроект, който цели изземването от държавата на това предприятие и образуването на ново предприятие, както се иска сега с законопроекта, под името „Солоподем“. Поради това, че върху мене в това събрание се хвърлиха упреци, че съм бил заинтересуван и съм искал да стана проводник на едно намерение на правителството, аз направих декларация пред събраниято, че, независимо от това как мисля и как аз разбирам въпроса, ако ми се удаде възможност да говоря от трибуната на Народното събрание, аз ще стана изразител на тяхното становище. Само заради това аз взех думата, г-да народни представители, днес, за да ви кажа, че кооператорите от Провадийска околия са решително против този законопроект и аз ставам изразител на тяхното мнение.

Един народен представител: Те не са добри българи, щом са против.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Георги Свиначков.

Георги Свиначков: (От трибуната) Г-да народни представители! Излизайки на трибуната, чувствавам мъка, че трябва да говоря по един тъй шекотлив въпрос за нашата околия. Чувствавам и едно голямо огорчение, защото на мнозина от моите колеги е известна моята дейност в синдиката „Общ подем“ преди години. И за да бъде начисто по този въпрос, нека предварително да ви заявя, че аз фактически и формално от 1935 г. насам не участвувам в активната дейност на този синдикат. Участвувал съм сегиз-тогиз като представител на нашата кооперация.

Г-да народни представители! Който не познава отблизо този въпрос, който не е минавал през Провадийска околия, или който не е бил при тия солни залежи — понеже малцина от вас са били там — и не знае историята на това предприятие, за него законопроектът представлява една доста примамлива работа, една доста изгодна сделка. И ако аз лично не бях на извънредното събрание на „Общ подем“ заедно с колегата Дичо Годоров, ако не знаех настроението и разбиранията, изразени на това събрание почти от всички делегати на около 60 кооперации, аз може би нямаше да пристъпя към критика на този законопроект. Друг би бил въпросът, ако ние имаме налице съгласието на управителния съвет и после това съгласие одобрено от общото събрание, съгласно нашите закони. На това аз искам да обърна вниманието на г-н министъра: ако отделни членове на управителния съвет са идвали тук, ако са преговаряли и са дали съгласието си, аз не мога да разбера защо тогава членовете на управителния съвет единодушно пред събраниято декларираха, че те са били, може да се каже, винаги тук на барабан, че са били заставащи да приемат спогодбата, която те подписали. Те казваха: „Бяхме заплашени да бъде иззето всичко от синдиката и да не получим нищо; затуй си дадохме вид, че приемаме тази спогодба“. Това е истината, г-н министре. И аз бих желал да проверите какво е настроението...

Министър Никбала Захариев: Аз не знам какво е станало там. Дойдоха тук хората, заседаваха цели две седмици, разисквахме върху парите, които трябваше да дадем — те искаха една сума,

ние дадохме друга сума и казахме, че ще намерим разковничето, за да можем да се споразумеем — и тръгнаха си хората оттука. После аз ходих в Провадия, бях в синдиката. След това ме канеха на събраниято и съжалявам, че не можах да присъствам. На събраниято именно са станали тези работи, за които говоря и г-н Дичо Тодоров. Вие изкарахте, че едва ли не на барабан сме викали хората да подпишат. Те подписаха и си отидоха, като казаха: никоя синдикатът такава оделка не е сключвал — да стане съдружник с българската държава; никоя в стопанската история на България не е имало такъв случай — едно частно предприятие, една кооперация да стане съдружник с държавата на равни начала, да делят наравно печалбата при положение, че българската държава ще хвърли може би стотици милиони, за да предизвика там голям индустриален подем. И синдикатът, бъдете уверени, след време ще бъде просто съзнателен на г-н народните представители и на Министерския съвет, които са могли да прозрат една действително голяма нужда на българската държава и са могли в тия трудни времена да предизвикат създаването на индустриални предприятия, които ще могат абсолютно да задоволяват българското народно стопанство.

**Георги Свиначков:** Съжалявам, г-н министре, че не сте били на събраниято, за да бъдете свидетелствено на изразеното настроение.

**Министър Никола Захариев:** Не бях.

**Георги Свиначков:** Ако бяхте изтръгнали един вот на съгласие от събраниято, всички тези разисквания щяха да бъдат днес безпредметни. Абсолютно нито един от представителите на 60-те кооперации, които бяха представени, не се съгласи с това предложение на мини „Перник“. И при туй положение аз сега се чудя как да квалифицирам този законопроект. Оставете най-сетне кооператорите в Провадийска околия, оставете и нас, които може някои да ни сметнат за заинтересувани. Но всеки човек, който познава обществените работи у нас и който от малко-малко е запознат с делото на синдиката „Общ подем“, не може така лесно да вдигне ръка за този законопроект. От момента, когато узнах разбиранията на кооператорите, от момента, когато видях, че се прави всичко възможно да се организира това съвместно предприятие, аз съм се интересувал постоянно, дотолкова докато са идвали при мен заинтересувани делегати оттам, или пък кооператори да ме питат или да ми дават известни осветления, и бях държан в течение на този въпрос. Но, както виждате, работите се развиваха иначе. Това поне няма да отрече г-да министрите, до които аз съм прибегнал, за да узная решенията и намеренията на почитаемото правителство. До вчера — мога да ви уверя с всичката си откровеност — не знаех новите мотиви на законопроекта. Нито г-н Партов ще отрече, че съм ходил да търся законопроекта в окончателната му форма, нито уваженият г-н министър-председател ще отрече, че съм търсил законопроекта в последната му редакция, нито пък г-н министърът на търговията ще отрече, че няколко пъти съм го безпокоил, като съм искал да зная в каква форма се е уредил въпросът с Провадийските солници. За съжаление, до вчера аз нямал на ръце тия мотиви и когато ми паднаха на ръце, аз можах да ги оразя с мотивите на предишния законопроект, който беше приготвен от бившия министър г-н Славчо Загорев. Аз виждам, че се излиза вече с нови мотиви, които в по-голямата си част се коренно различават от предишните. Всеки, който знае истинското положение на работите там, не може да не се безпокои. И най-важното, г-да народни представители: когато над сградата ни витаят съдбоносни събития, когато не от другде, ами от самите г-да министри сме чували, че в днешните моменти може да преживеем стопански сътресения, че ние трябва да пазим духа на народа и да държим будно и смело народното съзнание, аз не мога да разбера какви нужди наложиха в тия моменти да занимаваме както Народното събрание, така и обществото с този въпрос.

Аз съжалявам, че не разполагам с достатъчно време, за да ви опиша отчасти историята на тия каменосолни залежи, за да стане на колегите по-ясен въпросът, и когато ще трябва да се произнесат по настоящия законопроект да могат със спокойна съвест да вдигнат ръка за или против него.

Г-да! В края на миналата война, през 1917 г., един войник от с. Бълдър-кой, сега наречено Тутраканци, открива изблик на солена вода по течението на Провадийската река, взема в една шепи и я занася за изследване в някаква амбулатория в града. Когато общината нучава резултата, взема всички мерки да изпълни формалностите на закона за мините, за да може да запази периметър, обаче, както много пъти стават работите, докато Провадийската община извърши формалностите и стигне до Министерството на търговията — тогава министър е бил покойният Жечо Бакалов — тези периметри са били запазени един час преди пристигането на провадийските делегати от двама шуменици — Димитър Бойнов и Иван Кравков. Тези двама господа две години се разтакали, без да изпълнят наредбите на закона, който предвижда да се направят известни проучвания след запазването на периметра, след което да се вземе концесия. През 1919 г., когато се е образувал синдикатът в гр. Провадия от 45 кооперации в околията, съществували от 1900 г. до 1919 г., тези двама господа се заинтересували от тия периметри, от солената вода, с която в продължение на цели две години се е снабдявало както населението от околията, така и това от пода-лечните краища. Тогава те влизат в споразумение с хората от синдиката и, след полуучително завършени преговори, последните успели да вземат периметрите от тези двама господа. От 1919 г. до 1921 г. синдикатът е бил в непрекъснати проучвания със средствата на кооперациите. Там и днес още фигурират имената на вносителите на суми — давали кой 20,000 лв., кой 50,000 лв., кой 100,000 лв.,

кой 150,000 лв., за да може да се подемат работата. Правилни са проучванията с една 20-метрова сонда, като са използвали познанията и услугите на един руски еврей, Черняк, и са дошли до убеждението, че там действително лежи голямо богатство и че трябва да се започне работа. Аз смятам, че е било въобще доста изгодно, гдето тези солници са минали в ръцете на една обществена организация, каквато е синдикатът в Провадия.

През 1924 г., ми се струва — не мога точно да помня — се почва строежът на соловарната. Много преди почването на строежа на тази соловарна експерти от минното отделение и професори от нашия Университет са дали мнение, че въобще няма надежда да излезе нещо, което да представлява интерес като обект на минно използване. Хората от синдиката обаче не се отчайват. Впоследствие, подкрепени и от Земеделската банка, те построят първата инсталация, но идват и до убеждението, че са направили някои грешки. След това, чрез нови кредити от Земеделската банка, те са изправили дефектите в соловарната и в края на краищата към 1927-1928 г. стигат до едно предприятие, което вече дава резултати, едно предприятие, което става рентабилно. Дотогава обаче — аз мога положително да ви го кажа — мини „Перник“ нито се интересуваша, нито въобще имаха намерение да започнат там експлоатацията на някакви обекти, освен онова, което нареждаше минното отделение — да се правят сондажи по-нататък за търсене на каменна сол. През 1927 г. един професор от Софийския университет, след като направил там проучвания на терена на известна дълбочина, писа, че там е изключено да има каменна сол. Обаче не мина една година, през 1928 г. каменната сол беше открита. Истината е тази, че каменната сол е могла да бъде открита още през 1927 г., но понеже се е работило с прясна вода в сондата, докато да се извади твърдата сол, сладката вода е силно разтваряла солните късове, които са се отделяли от подземния шок. Чак през 1928 г., когато един от ръководителите на сондата се е сетил да почне сондажите със солена вода, успял да извади първите късове от каменна сол. Нека ви кажа, че през туй време всички кооперации в Провадийска околия вземаха живо участие в дейността, която се развиваше в това направление, като това участие се изразяваше и в помощи от отделни кооператори. С едно упорство и постоянство гледаха да разработят това подземно богатство.

До 1928 г., когато се откри това подземно богатство, каменната сол, мога да ви уверя, че мини „Перник“ — и смятам, че никой не може да ме опровергае — не проявяваха интерес към тези залежи. По това време, благодарение на грешки, които бяха станали в минното, синдикатът беше изпаднал в известни затруднения. Няма да се впускам в подробности да ви изброявам неприятностите и перипетии, през които мина синдикатът, докато дойде до идеята да се продадат каменосолните залежи на държавата в лицето на минното отделение. Историята е доста дълга и няма защо да се спирам на нея. Във всеки случай преговорите, които се водиха през 1929 г., завършиха с разменяването на писма между синдиката и минното отделение при Министерството на търговията, в смисъл, че се предават всички каменосолни периметри на държавата срещу поемане задълженията на синдиката към Министерството на търговията. Но тъй като синдикатът вече беше построи соловарната, която за момента беше рентабилна и произвеждаше около 41½—5 милиона килограма сол, искаше, разбира се, да се обезпечи суровият материал, сиреч солената вода за разширение и развитие на своето по-нататъшно производство. Разменените писма между Министерството на търговията и синдиката „Общ подем“ са в смисъл, че от 7-те концесии синдикатът си запазва концесията „Св. Георги“ — запазва си правото за добиване солена вода от целия неин периметър. По тази сделка в Народното събрание се внася законопроект. В момента, когато е минавал законопроектът, когато един от народните представители запита министър-председателя — последният е защищал тогава законопроекта, защото по него време е станало сменяване на един министър на търговията с друг и министър-председателят е бил в течение на цялата работа — какво ще стане с банковия делегат, когато Министерството на търговията поеме задълженията на синдиката към банката, министър-председателят, между другите дадени обяснения, е казал, че споразумението между синдиката и Министерството е в смисъл, че синдикатът си запазва правото на добиване сол чрез изпарение от периметра „Св. Георги“, а държавата в този периметър си запазва само правото за добиване сол чрез открити и подземни работи. В останалите 6 периметри държавата има право на експлоатация всички подземни богатства, било чрез открити или пък чрез подземни работи.

След като синдикатът прехвърля тия залежи върху държавата, на първо време не пристъпи към разширение на работата, защото през тези години знае се, че макар каменната сол, която се произвеждаше в нашата страна, да не беше в достатъчно количество да задоволи нуждите на страната, произведеното количество сол все пак мъчно се пласираше. Една от причините е, че се правеха комбинации на каменна с мляна сол. Знаете, че в Северна България почти не е позната каменната сол. Знаем фирми, които тогава прибегнаха към комбинации на каменна с мляна сол и успяваха да конкурират синдиката. Във всеки случай синдикатът със своето малко годишно производство от 4.5 милиона килограма сол играеше роля на коректив на цената. Преди да се появи провадийската сол, цената на солта беше към 5 лв. килограмът на дребно, а след това спадна към 3.50 лв. Няма защо да ви споменавам за неприятностите, които изживяваше синдикатът поради конкуренцията на други производители и вносители. Те често търсеха синдиката за споразумение, за картелиране. От ония години мога да ви посоча договори, споразумения между всички фирми в страната за покачване цената на солта. Само благодарение на синдиката, с неговото малко производство, който не влезе в никакво споразумение, цената на солта остана малка до 1939 г., когато се постигна споразумение с държавата.

Но, г-да народни представители, туй е вече история. Дойде се до идеята за съдружие с държавата. За мене тази идея не е нова. И сегашните, и бившите началстващи от Министерството на търговията не могат да отречат, че още в първите години след прекарване солните залежи върху държавата аз съм давал тази идея, обаче не съм намирал съчувствие, не съм намирал въобще благоприятно положение за развиване на тия индустрии, за които сега г-н министърът на търговията загатва. Нещо повече. Аз мога да ви покажа оферти, получавани навремето в синдиката, за разширяване на предприятието. Ние сме имали оферти с гаранции за построяване на инсталации, за добиване сол с производствена цена почти 1/3 от сегашната. Производството щеше да става с тий наречените вакуумни инсталации, с които се пести горивото при изпаряването на солена вода. Разширяването на предприятието не се осъществява по ред причини, но в никой случай тия причини не са изложените в законопроекта.

Искам да разкритикувам накратко някои положения на законопроекта.

Какво е фактическото и правното положение на концесията „Свети Георги Победоносец“, предмет на която е настоящият законопроект? Както се излага в мотивите на законопроекта, по силата на едно съглашение между държавата и синдиката „Общ подем“, одобрено от Народното събрание, синдикатът е отстъпил правото на експлоатация на каменосолните обекти в концесията „Свети Георги Победоносец“ до изчерпването им с подземни и открити работи. С това се ограничават правата на държавата. На синдиката остава правото за добиване сол чрез изпаряване на солена вода. Това право синдикатът продължава да упражнява и след спогодбата. През 1933 г. бе издаден указ за признаване правото на концесия на държавата за добиване каменна сол, солите, които я придружават, и солните извори. Синдикатът счел, че така издаденият указ, като административен акт, е нарушил условията на споразумението и е обжалвал указа пред Върховния административен съд. Последният в общо събрание с решение № 502, от 28 юли 1934 г., е отменил указа като незакономерен акт. Друг указ за тази концесия не е издаван. Това добре го запомнете. В мотивите към законопроекта има един пасаж, от който може да се извади заключението, че синдикатът е излязъл вън от правата, които има по спогодбата, защото чрез експлоатацията бил атакувал самият твърд солоносен обект, който принадлежи на държавните мини. Въпросът е следователно за нарушението на един договор от частноправно естество, споровете по който се разрешават единствено и компетентно от общите наши съдилища. Такъв спор е имало в миналото и е бил отнесен за разрешение от общите съдилища. След неговото разрешение с решение, влязло в законна сила, аз смятам, че всяко повдигане на нов спор е неоснователно и безпредметно. С определение на Варненския областен съд от 29 януари 1937 г., по гражданско дело № 17 от същата година, е осъден шуменският областен директор, като представител на държавата, да възстанови владението на Районния кооперативен съюз в Провадия върху сондната дупка, от която е черпена вода за нуждите на солотварната до момента на запечатването ѝ от органите на държавната власт, на 9 януари 1937 г. В мотивите на решението изрично се излага, че правата на концесионера — синдиката — са неограничени, изключая правата, които е отстъпил на държавата, и че с начина, по който синдикатът упражнява своите права в концесията — черпене на вода за нуждите на солотварната — не само от едно единствено място, не е излязъл от рамките на правата, които има по силата на чл. 2 от договора. Така че намерът в мотивите — че синдикатът посегнал на солоносния обект, който принадлежи на държавните мини „Перник“ — очевидно е съвършено неоснователен, понеже е отречен от един съдебен акт, за който Министерството на търговията трябва да държи добра сметка. Тоя начин на експлоатация от синдиката — добиването на сол чрез изпаряване на водата от солоносния обект — е единствено възможен. Той се прилага във всички страни. Той е установен и от науката. В съчинението „Неорганическа химия и химическата технология“ на професор Трифонов от Софийския университет — имам я книгата тук, мога да ви процитирам — е казано, че навсякъде добиването на сол от каменосолни залежи става по същия начин, по който това става при Провадия. Въпросният цитат се намира на страници 289 и 290 на книгата. Ако министерството смята, че при този начин на експлоатация синдикатът нарушава началата на минната наука, по силата на закона за мините, чл. 75, и при условията на този член то е могло да пристъпи към отнемането на минната концесия. Това то не е сторило досега, тъй и отнемането би било един административен акт, който ще подлежи на съдебна контрола. Актът ще бъде отменен, защото, съгласно постановлението на чл. 75 от закона за мините, ако министърът смята, че експлоатацията не е в съгласие с изискванията на минната наука, той след като вземе мнението на Съвета по мините, трябва да предложи на концесионера други начини на експлоатация, и само когато концесионерът откаже да ги приложи, министърът се разпорежда за отнемането на концесията по административен ред.

Още през 1935 г. синдикатът е отправил писмо до Министерството на търговията — минно отделение, в което между другото изрично се казва: „Обаче ако минната администрация намира, че в сегашния начин на експлоатация има несправедливости, че експлоатацията става нерационално, отделението има контрола върху нашата дейност съгласно членове 74 и 109 от закона за мините и ние ще се съобразим с този начин на експлоатация, който ни бъде указан“. На това искане на синдиката министерството и до днес не е отговорило — сигурно защото начинът на експлоатацията от синдиката е правилен, почиващ на науката, и рационален.

Г-да народни представители! Ако имате възможност да видите това предприятие и ако знаете участието въобще на Провадийска околия в него, който е бил в тая околия знае това — не можете да не се отнесете със симпатия, а в много

случай и с благоговение пред този синдикат, който днес е на челно място във всички клонове на нашето земеделско производство. Г-н министърът на търговията няма да отрече, че Провадийска околия и тази година, макар че там имаше неурожай, даде най-много храни — над 14 милиона килограма, без маслодайните семена. Провадийска околия и в производството на млечни произведения е на преден план. Провадийска околия и в скотовъдството е на преден план. И аз смятам, че не току-така Провадийска кооперативна околия е начело на всички инициативи, плюс тази инициатива, за която г-н министърът на търговията така ласкаво се изказа. Кой каквото ще да ви приказва, кой с каквото ще да ви залъгва, но туй предприятие, както и сам г-н министърът брещу празниците пред г-н Дочо Христов и други колеги заяви, показва, че там са работили здрави селяци с червени пояси и са изкарали едно богатство, построили са една фабрика, направили са първо предприятие в страната и заслужават похвала. Обаче ние искаме да им го вземем! Аз имам случай да говоря и с г-н министъра на правосъдието и да му обясня, че никой нищо не би имал против да го вземе държавата. Даже ще ръкоплескам и ще съдействувам, защото не съм аз, който ще се обявя против държавата си и нейните начинания, не съм аз, който въобще ще желя толкоз много за частната собственост. Онова състояние, което е останало от баща ми, аз нито с нокът не съм го увеличил. Не съм аз, който въобще ще държа така стриктно днес било за конституцията, било за правните норми. Но, г-да народни представители, съгласете се, че не е изгодно положението, в което сега поставяме тази околия, която през всички бурни и страдалчески години на следвоенното време е била на фронта на държавата, която е била на челно място във всички стопански дейности. Днес държавата трябва да направи на кооператорите в тая околия поне този хатър, да го кажем по нашенски, тъй както беше обещал г-н министърът на търговията и тъй както ми беше казано от г-н министъра на правосъдието — да отиде един министър там и да се разбере с тези хора. Тогава никой нищо няма да има против. Ние, които познаваме развитието на този въпрос, казваме това. Но тъй както се стехоха работите, при впечатлението, с които излязох от извънредното събрание на синдиката, аз не можех да не стана изразител на това мнение, което бе изказано там от всички делегати. И нека днес с болка да призная, че съм търсен няколко пъти по телефона и с телеграми и с писма ме питат какво да правят, какво да предприемат. Аз съм ги потискал, като съм им казвал да чакат, да не предприемат нищо, защото аз разчитам както на благоразумието на Камарата, така и въобще на благоразположението на почитаемия Министерски съвет. Но, както виждате, законопроектът е вече поставен на днешен ред и аз не мога освен да ви декларирам, че тъй, както е редактиран законопроектът, не мога да се съглася с него не само поради обстоятелствата и съображенията, които изтъкнаха моите колеги, но и поради чисто правните положения и материалните последици, които се създават от някои членове на този законопроект. (Чете чл. 23) „Всички задължения, от каквото и да е естество, възникнали между Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подем“ и трети лица, вън от ония, посочени в чл. 4, остават в тежест на същия синдикат, без предприятието „Сол подем“ да носи отговорност за тях“. Който е вършил стопански и търговски работи знае, че не могат в никой случай задълженията на синдиката да бъдат само към Земеделската и кооперативна банка. Преди години той беше се наложил с много развита дейност почти във всички отрасли на нашето земеделско стопанство, в полза на нашия производител. Може да се каже, че по събирането на храни, по събирането на птици и яйца, на угоени свини за износ и пр. държеше първенство в страната. Такова предприятие не може да няма и задължения към трети лица. Често пъти вие знаете кредитите от какво се обусловят. В този момент аз не мога да ви кажа какви му са сметните отношения с други кредитори, вън от Земеделската банка. Също не мога да зная дали има задължения срещу суми, отпуснати от кредитори благодарение на материалното положение на синдиката, на неговите изгледи за просперитет и т. н.

На почитаемия Министерски съвет, предполагам, е известно, но на вас, г-да народни представители, осятам, че е неизвестно, че по пътя на придобиването на правата по закона за мините синдикатът в миналото е ликвидирал с правата на една част от бившите притежатели на периметрите. Но синдикатът и до днес не е намерил начин да ликвидира с правата на някои от бившите притежатели на периметрите. И може да се каже, че това е било една от пречките за развиване напълно на неговата дейност и в оная област, за която г-н министърът на търговията каза — да се направят фабрики за сода каустик и за меден оксихлорид. Аз притежавам оферти, които са пратени в синдиката от фирмата Лурги, която е предлагала на много износни условия постройката на вакуумна инсталация, която щеше да засили чрезмерно производството на ситна сол, а от друга страна щяхме да я имаме на много по-ниска производствена цена. Би било интересно да се изнесат причините за неуспеха на тази работа или, по-право, за нейното незапочване. Не знам точно дали в тези мотиви или в предишните се казваше, че синдикатът е разширил своето предприятие след ликвидиране задълженията си към банката, благодарение на Дирекцията на гражданската мобилизация. Аз съм съвременник на тези години. То се съвпаднаше точно с подните, когато синдикатът получаваше най-изгодни оферти за разширение на предприятието, обаче Гражданската мобилизация се намеси и наложи на синдиката — това може да се докаже и писмено, документално — да изостави тази метода на увеличаване на производството и синдикатът беше заставен — предполагам със съгласието на някои членове от управата — да продължи досегашния начин на производство и да продължи разширението на инсталацията, при който методът за добиване на солта много не се различава от стария метод за добиване на солта. Давани са и оферти за правене инсталации за производство на тези артикули, за които помена г-н министърът и които са тъй необходими днес за нашето стопанство. Аз решително отхвърлям, че пречка за производство на тия артикули

е бил самият синдикат. Смятам, че не е времето сега и мястото да ви занимавам с тази история. Аз ви изнасям обстоятелствата тъй, както ги познавам, защото смятам, че са самата действителност. Нас ни свари военно-стопанската конюнктура и аз смятам, че не по вина на синдиката се загуби много ценно време, необходимо за организиране производството на тези артикули. Аз сега мисля, ако се осъществи това сдружение, което се предлага, не знам дали мероприятията за производството на тия артикули може да се реализират в продължение на години. Защото на всички ни е известно, особено на ония, които са в контакт с ръководството на вноса в страната ни от чужбина, че инсталации, машини вече мълно влизат в страната.

Г-да народни представители! Сега, в тази късна доба и почти без кворум, аз не зная дали има смисъл да се разпростирам по въпроса, който разглеждаме.

Серафим Георгиев: Скъсвай, шом е късна доба. Найсно сме по въпроса.

Георги Свиначов: Аз мога да се спра на мотивите точка по точка, да ви кажа, че мнозинството от тях са несъстоятелни. Има някои работи, които не зная как просто са поставени в мотивите към законопроекта. Много работи документално аз можех да ги установя, но, както ви казах, откато знам мотивите на законопроекта, едва днес е вторият ден, или по-право третият ден, и не съм имал възможност да взема преписи от Министерството на търговията, респективно от минното отделение, за да ви обясня документално, че изобщо с някои работи аз не мога да се съглася, затуй защото смятам, че не изразяват самата действителност.

Може да се направи в края на краищата и това възражение на почитаемото министерство: понеже правата на синдиката са обхватени в едно законодателно решение, не би ли следвало, ако синдикатът не спазва постановленията на спогодбата, одобрена с това решение, тия права да бъдат отнети пак по законодателен ред, с закон или с законодателно решение? Касае се за една спогодба, за един частен договор, който урежда частноправни отношения. Само съдилищата са компетентни да се произнасят има ли или не нарушение на този договор. Такава е и практиката, доколкото мен са ме уверявали български юристи. Държавата, като контрагент по този договор, би могла да иска неговото унищожение. В такъв случай правата, които синдикатът отстъпва на държавата, ще преминат върху синдиката.

Един път г-н главният секретар на Министерството на търговията, промишлеността и труда, когато ходих да узная нещо по законопроекта и мотивите към него, ми каза: вашите хора в комисията не се съгласиха ние да ви сторяваме само правата, а да ви бъдат сторени и задълженията. Проверих това от членовете на управителния съвет, които са заседавали тук; те го отхвърляха категорично. И доколкото си спомням, и в събранието го заявявах, че такъв въпрос сериозно и от комисията, и от Министерството на търговията не им е поставен. В никой случай обаче държавата не може, под претекст на нарушение на договора от контрагента, да отнема неговите права. Подобно нещо ще бъде, смятам аз, произвол, безразлично от кого ще бъде извършен.

Г-да народни представители! Смятам за излишно да ви занимавам по-нататък с законопроекта.

За правото на синдиката да черпи солена вода от целия периметър „Св. Георги“, то е документално установено от самите разменени писма, които са един вид базата на договора между държавата и синдиката. Впоследствие този договор е потвърден наново под форма на закон, във от оня съдебен акт, който имаме — решението на Варненския областен съд от януари 1937 г. При едно споразумение със синдиката, в лицето на неговите кооперативи, аз смятам, ако въобще се иска едно искрено сътрудничество, в което не бих имал въобще основание да се съмнявам — че може да се изгледят и уредят някои щекотливи въпроси. По тоя начин, смятам, може да се дойде до желаната цел. Но тъй както сега е сложен въпросът, без надлежното съгласие не може да се разреши. Аз мисля, че и г-н министърът на търговията призна, че надлежното съгласие от страна на синдиката го няма. Аз зная от декларацията на управителния съвет, че и той не се е ангажирал никъде писмено. В извънредното събрание на синдиката членовете на управителния съвет декларираха, че почти не са поемали никакъв ангажмент и казваха: „Ние бяхме свидетели на онова, което се постигна в комисията, и идваме да ви го докладваме; каквото реши събранието, тоза ще бъде.“

При такова положение на нещата аз смятам, г-да народни представители, че не е без значение това, което казвам. Аз не пледирам лична кауза. Аз мога да ви уверя, че както Земеделската банка, така и бившият министър г-н Славчо Загорев искаха да ме поставят в комисията и впоследствие в управителния съвет и т. н., но аз не съм имал признание. И в извънредното събрание, и по-рано в редовното общо събрание, когато ставаше промяна в управителния съвет — това може да свидетелствува управителният съвет на Земеделската банка — аз бях канен както от кооперациите, така и от банката да застана начело на управата. Обаче по ред съображения, поради невъзможността да изпълнявам дълга си така, както го разбирам, решително отказах. И днес аз нямам изобщо никакви аспирации било към предприятието, било към неговата управа. Но смятам, че в днешните времена, когато трябва да се тачи спокойствието на народа, особено в тая околня, която даде всичко, което искаше родната; една околня, която много малко, ама много малко, ще кажа, получи от онова, което й се обещава — смятам, не бива да бъде по този начин обидена, раздразнена. Защото утре, когато там разберат, че този законопроект е станал закон, смятам, че правителството ще има неприятности, ще бъде безпо-

коено, мимо нашето желание да не се митингаджийствува, да не спорим и да не даваме вид на разногласие и дразня.

Затуй аз ви моля да намерите начин, щото без съгласието на организацията да не се пристъпва към това разрешение на въпроса. Защото аз съм дълбоко убеден, че тоза няма да стане така лесно, както се проектира в законопроекта.

Г-да народни представители! Така както уважаемият министър на търговията се е убедил, че там се е работило с дух, с искреност, с любов към народ и стопанство, аз смятам, всеки от вас, който отиде и споходи това предприятие, така лесно няма да се реши да го поставя в положението, в каквото от мотивите на законопроекта виждам, че тъкмят да го поставят — като нерентабилно, като недобре ръководено, изобщо като предприятие със страшни работи, поради което държавата трябва да му тури ръка.

Идете и вижте работите и начинанията на млина „Перник“. Аз се извинявам, че съм принуден да кажа тия неща, но всеки, който отиде там, ще ги констатира. От 12 години мина „Перник“ там хвърлят милиони. Вижте закона от 1930 г. Ако искате да го тълкувате, може, но за нас той е ясен. Тук в мотивите се опитват да го изопачат. По закона от 1930 г. синдикатът има право да търси от държавата 5% в продължение на 10 години от изкараната каменна сол.

Нека да ви кажа и един прецедент със солта, която е извадена. Вече втора година как там се вади каменна сол чрез подземни работи, най-напред с една шахта, която впоследствие се разшири в галерия. Преди време заинтересуваните търговци ме помолиха да попитам: не може ли да бъде продадена, за да не стои на природните влияния, да се хаби, а да се използва от населението? Защото изпитана, за добитъка тя се оказа много добра. Значи, има търсене. Тогава тая сол беше около 300 тона. И до днес, доколкото зная, тая сол стои там, не е продадена. Защо? Причините може да търсите другаде, аз не мога да ви ги кажа. Аз направих постъпки пред мина „Перник“, те ме отправиха към Министерството на финансите. В Министерството на финансите малко даже ми се поизсмяха. И аз по-нататък престанах да се интересувам. Но, доколкото зная, солта си стои там под влиянието на дъждовете и снеговете.

И ако у някого поне на йота се яви съмнение в онова, което се опитах да изнеса тук, макар че не се чувствавам така свободен, поради някои причини, напълно да се изкажа и да ви дам осветление, най-после решете: няколко колеги с някои от стопанските г-да министри да идат там да видят, за Бога, какво е направено от тия селяци — както каза г-н министърът на търговията — с червените пояси. Заради тях, заради тези селяци станах, без да съм се срещал с тях, без да съм давал декларация, както заявих г-н Дичо Тодоров, без да съм поемал никакъв ангажмент. Аз бях на събранието, когато се решаваше този въпрос. Работил съм в този край. Познавам го. Той е бил винаги на фронта на държавата. Няма защо да ви уверявам в това. До 9 юни съвременниците на нея страдалчески епоха ще ви кажат какво беше Провадийска околня. Ще ви кажат и някои епизоди след 19 май в Провадийска околня, на които се чуваше името, благодарение на тези самоотвержени и здрави селяци, с здраво народно чувство, изобщо добри българи. Здрави трябва сега да ги дразним? Уверявам ви, г-да, синдикатът обединява повече от 60 кооперации. Тези кооперации имат средно по 120 души членове. Съгласете се, това е народ. Какво отражение ще има нашето решение? Аз вече днес го имам, след като е било предадено чрез софийската преса или чрез варненските вестници, че ще се разглежда законопроекта. Аз имам вече тревогите. Днес бях търсен за бързи разговори по телефона, обаче отбягнах да се язя.

Обаждат се: Ясно е!

Председателстващ Димитър Пешев: (Звъни) Моля, г-да!

Христо Статев: Ясно е!

Серафим Георгиев: Ясно е! Един час ни го разправяш.

Георги Свиначов: Едно от обвиненията е, че синдикатът нямал достатъчно производство. Г-да! Аз притежавам тук телеграми и писма от синдиката, от тази управа, която е креация на банката, назначена преди две и половина години и която продължава да администрира и стопанисва предприятието. Това е управа на Земеделската банка. Няма защо да ви казвам какво е стопанството на Земеделската банка по този национално-стопански въпрос. Ето това са телеграмите (Показва няколко телеграми) — ако взема да ги чета, нямат край — по разправителите с мина „Перник“.

Към това, което колегата Тютюнджиев спомена, аз трябва само малко да прибавя. Държа на разположение изложението, което се отправя до Дирекцията на гражданската мобилизация, до г-н министъра на търговията, до комисарството, до мина „Перник“, от които са искани въглища, и т. н. И това не е тряло ден, два, а месеци и години. Г-да! В мотивите към законопроекта се казва, че производството било малко. Вярно е, че инсталацията е за едно производство от 25.000.000 кг. Но от това изложение ще видите, че едва 62% от исканите въглища са били дадени от мина „Перник“. Защо, аз не зная. Те обясняват, че това е било поради липса на вагоните, поради липса на въглища. Но вие знаете, че за получаването на дадено количество сол се изразходва определено количество въглища. Е, тогава къде да търсим причините за недостатъчното производство?

Аз от три години не съм ходил в този синдикат, понеже съм ангажиран с други работи и само така на път се срещам с хората от него, но искам да подчертая, че тези данни ми са изпратени от управата на синдиката. И днес тези хора са дошли до положението да кажат: нас може би са ни настанили на тези места само заради туй, за да може държавата по-лесно да вземе концесията. И се дойде до убеждението, че бившият ръководител на синдиката и

бивш народен представител Христо Гатев навремето е бил отстранен и е бил страдалец на порядките у нас. Защото е бил много деен, засегнал тези и онези интереси, заради това банката се е справила с него. И това е декларация на хора от днешното управление. Как идваме до това положение? Защо стават тези работи?

Ангел Сивинов: Г-н Свиначаров! Ние чувствуваме Вашата трагедия и ще гласуваме законопроекта по един такъв начин, че да удовлетвори синдиката.

Георги Свиначаров: На последното събрание на синдиката, където може би ще участвувам и аз, ще си кажа последната дума и ще си тегля заключението по онова, което съм изживял и което съм заявил пред респективните места.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата г-н министърът на войната.

Министър генерал-лейтенант Никола Михов: Г-да народни представители! Моля да се направи пререждане на дневния ред и да се разгледа сега точка девета — първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за военните сили на царство България. Това го правя с цел да се уреди положението на тези хора, за които се отнася законопроектът и които са много добри летци. Нека те на утрешния голям празник да знаят, че тяхното положение е уредено. Освен това, понеже съм зает, ще трябва да напусна заседанието.

Та моля, точка девета от дневния ред да се разгледа преди да се продължат разискванията по точка осма.

Председателстващ Димитър Пешев: Г-да народни представители! Г-н министърът на войната моли да бъде пререпен дневният ред, като пристъпим веднага към разглеждане на следната точка, девета, от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за военните сили на царство България,

а след това да се върнем пак към точка осма от дневния ред, която сега разглеждаме. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Понеже законопроектът е доста дълъг, моля да се съгласите при доклада да бъдат прочетени само мотивите. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика по Министерството на войната да прочете само мотивите към законопроекта.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

### „МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за военните сили в царство България

Г-да народни представители! С закона за военните сили в царство България — 1940 г., отдел IV, е създаден чин „заместник-офицер“ за попълване Въздушните на Негово Величество войски с пилоти, наблюдатели и техници.

Към тая мярка навремето се е прибавяло поради голямата нужда от офицери-пилоти и наблюдатели и вследствие големия недостиг от такива, завършили курса на Военното на Негово Величество училище.

Заместник-офицерите се вербуват измежду желаещите младежи, завършили успешно школата за запасни офицери, по избор и след едногодишен стаж. Това положение съществува фактически от 1930 г., като през 1940 г. е оформено положението на тия военни служители със създаване на чин „заместник-офицер“.

Заместник-офицерите изпълняват много отговорни и свързани с голяма опасност служби в мирно време и тям трябва да се определи място във войската, което да поддържа техния бодр дух.

Освен това, за да се осигури правилното авансиране на офицерите, завършили Военното на Негово Величество училище през 1940 г., с чл. 171 на закона за военните сили се създаде категория чиновници, наречени „административни началници“, които заеха някои от административните служби, определени за офицерите. Времето обаче показва, че и тая категория чиновници е била поставена също в неудобно положение, като заместник-офицерите.

Общо и двете поменати горе категории се вербуват по начин, сходен с вербуването на трудовите офицери. И понеже последните имат по-добре уредено служебно положение и повече права от първите, заместник-офицерите и административните началници се считат онеправдани.

Всичко това налага да се премахнат категориите „заместник-офицери“ и „административни началници“ и вместо тях да се създаде категория „административни офицери“, която да се подравни по служебно положение и права с трудовите офицери, за което моля да се внесе в Народното събрание тук приложеният законопроект за изменение и допълнение на закона за военните сили на царство България.

Гр. София, януари 1943 г.

Министър на войната: Генерал-лейтенант Михов“.

(Ето текстът на законопроекта:

### ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за военните сили на царство България

§ 1. Съдържанието на отдел IV, с членове 139, 140, 141, 142, 143 и 144, се отменява изцяло, като целият отдел добива нова редакция, със следното съдържание:

### ОТДЕЛ IV.

#### Попълване военните сили с административни офицери

139. Мирновременните части на войската се попълват с административни офицери от младежите, свършили успешно школата за запасни офицери и школата за подготовка на административни офицери.

139а. Административните офицери се назначават на административни служби. Заварените от този закон заместник-офицери във Въздушните на Негово Величество войски като пилоти, наблюдатели и аеротехници и като административни офицери могат да останат и изпълняват досегашните си служби.

139б. Заварените заместник-офицери във Въздушните на Негово Величество войски и административни началници във войската стават административни офицери от 1 януари 1943 г. Службата на същите до тая дата, като заместник-офицери и административни началници, се зачита за повишение в по-горен чин наполовина.

140. Задълженията и ограниченията на правата на административните офицери са същите, както на офицерите във войската.

Административните офицери се ползват еднакво и напълно с правата, предвидени за офицерите в този и други закони, относително:

а) получаване заплата и други парични възнаграждения — по размери, определени в бюджета;

б) получаване храна, облекло, държавна квартира и лекарства;

в) пътуване по държавните железници, пренасяне семействата и похитината и възнаграждението при преместване от един гарнизон в друг;

г) повишаване в длъжност и награждаване с медали и орден;

д) лекуване и отпуск;

е) право на женитба;

ж) получаване премия след прослужване двадесет и пет (25) години и повече честна и безукоризнена служба;

з) получаване пенсия;

и) правата, предвидени в членове 34, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 62, 64, 67, 68, 69, 70, 71, 72 и 73 на закона за държавните служители, и

к) освобождаване от намаление на заплатата, ако не са женени.

141. Назначението и преместването на административните офицери се извършва при условията и реда, определени за офицерите. Министърът на войната може да назначава при чужда административни офицери и на съответни строеви длъжности във всички родове войски.

142. Пределната възраст на административните офицери е:

За капитан — 52 години и за майор — 54 години.

На министра на войната принадлежи преценката дали някой административен офицер, като по изключение, трябва да остане на служба и след изминаването на пределната възраст.

143. Административните офицери имат отделно общо старшинство.

Повишението на административните офицери от един чин в друг се извършва при условията, определени за офицерите, и става:

В чин „административен подпоручик“ — след свършване школата за подготовка на административни офицери.

От чин „административен подпоручик“ в чин „административен поручик“ — по старшинство, придобито в школата за подготовка на административните офицери и след прослужване в чин „административен подпоручик“ най-малко четири (4) години.

От чин „административен поручик“ в чин „административен капитан“ — след прослужване в чин „административен поручик“ най-малко шест (6) години — по старшинство и на ваканция.

От чин „административен капитан“ в чин „административен майор“ — по избор и на ваканция и след прослужване в чин „административен капитан“ най-малко седем (7) години.

Административните офицери могат да авансират най-малко до чин майор.

144. Административните офицери могат да бъдат уволнявани от служба по следните причини:

а) собствено желание;

б) пределна възраст;

в) болест;

г) дисциплинарен ред;

д) съд;

е) интерес на службата;

ж) навършване 25-годишна служба.

Уволнените административни офицери не могат да бъдат приети на служба отново като административни офицери.

§ 2. В чл. 171 думите „административни началници“ се премахват.)

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване. Които приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за военните сили на царство България, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър генерал-лейтенант Никола Михов: Моля, спешност.

Председателстващ Димитър Пешев: Г-н министърът на войната моли да се даде спешност на законопроекта. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да докладва законопроекта.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете заглавието и § 1)

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат заглавието на законопроекта и § 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете § 2)

Председателстващ Димитър Пешев: Който приеми § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. Законопроектът е приет окончателно. (Продължителни ръкопляскания)

Връщаме се на точка осма от дневния ред:

Първо четене на законопроект за учредяване предприятие за експлоатация на Провадийските солници.

Има думата народният представител г-н Александър Радолов.

Серафим Георгиев: Г-н Радолов! Всеки от нас има убеждение по въпроса и няма да можете да ни разколебате.

Александър Радолов: (От трибуна) Аз зная, г-н Серафим Георгиев, че няма да ви разколебае, обаче не е въпрос за разколебание. Позволете ми в съвършено кратка форма да изложя разбирането си по този въпрос.

Аз смятам, че ако се вникне по-сериозно във въпроса, а не се гледа така повърхностно, ще се дойде до едно по-друго заключение.

Г-да народни представители! От дълго време в България се търси каменна сол, обаче и досега никъде не сме намерили такава. Навремето се помисли и се вярваше, че под солените извори, които има в Провадийско, ще може да се открие каменна сол. За тая цел в 1930 г. се гласува един законопроект, който е претърпял една промяна в 1931 г.

Днес пред нас е поставен на разглеждане въпросът за създаването на едно съвършено ново положение за Провадийските солници. Аз няма да се спирам на усилията на синдиката, те са знаят от всички. Аз съм бил там, желал бих и всеки от вас да посети това място и да види, какво е направил един районен съюз, състоящ се от около 60 кооперации, които има в околността. Той не се задоволи само с добиването на сол, но направи на мястото една солна баня, която се посещава твърде много и оказва голямо влияние със своята лечебност. Той направи парк, направи градини и цялото това пустеещо място днес представлява една хубава градина. Дори само това заслужава да се види от всекиго.

Г-н Свиначков изложи как синдикатът се е сдобил с концесията и как е започнал да произвежда сол от едно малко изворче. По-нататък работата се разширява и най-после се идва до едно голямо производство, което, както се казва в самите мотиви в законопроекта, възлиза вече на 13-15 милиона килограма годишно.

Обаче по едно време синдикатът изпаднал в затруднение по отношение задълженията си към Земеделската банка. Защото банката действително подкрепя кооперациите, но трябва да се признае, че тя не винаги дава достатъчно средства, за да може да се разшири едно предприятие само трябва и да стане рентабилно, а обикновено дава средства само до известна степен. Така е било и в случая със синдиката. Предприятието е било недостатъчно разширено, недостатъчно развито. Банката обаче си търси лъхвите, търси си и погашенията, иска синдикатът да ги изплаща навреме, както иска това от всяка кооперация. И щом като синдикатът не е могъл да се издължи, банката му спира кредита и по-нататък вече не се интересува дали предприятието се развива или не, а си търси вземанията. И в 1929/1930 г. се водеше борба, като Земеделската банка напирала и си искаше вземанията. Синдикатът най-после беше принуден да предаде своите 7 концесии от кръгло 38.000 декара място за експлоатация на солните залежи на държавата, респективно на мини „Перник“, а той си запази правото или по-право призна му се правото да добива сол от изворната вода в концесията „Св. Георги Победоносец“.

Това е положението, създадено тогава. Значи, мини „Перник“ ще експлоатират солните залежи, каквито се предполагаше, а и още се предполага, че има там, а пък синдикатът ще експлоатира солената вода и ще произвежда от нея сол. Започват работа и двете страни, по-право синдикатът продължава своята работа, а мини „Перник“ започват сондажи. Доколкуто зная, мини „Перник“ работят с една недостатъчно голяма сонда от около 300 метра и са искали да си доставят по-голяма, за да може да се проникне в по-дълбоките пластове и да се достигне до чиста каменна сол, понеже горните пластове са се оказали смесени с много пръст и непригодни за експлоатация. В по-долните пластове се явява по-чиста сол, но още не са достигнали до такива пластове, от които да може да се извади чиста, хубава каменна сол, каквато е например румънската или тая от други солници.

Доколкуто зная, мини „Перник“ са изкарали около 500-600 тона каменна сол и тази сол си е стояла там, без да се пристъпи по-нататък към обработването ѝ или използването ѝ. Изглежда, че мини „Перник“ са се разубедили, че могат да достигнат до такива каменосолни пластове, от които да може да се изкара хубава каменна сол. И, ако щете, аз в това обстоятелство намирам основанието и причините за внасянето на сегашния законопроект. Аз казвам, че ще изкажа моето мнение така, както съм убеден в себе си и с най-голяма добросъвестност.

Аз не намирам абсолютно никаква основателност в аргументацията, която се изнася в мотивите към представения ни законопроект. Защо? В мотивите се казва, че ставало смесване на концесиите или по-право, че едините концесионери стъпвали в правата на другите, като дълбали каменосолните залежи.

Г-да народни представители! Нека се разберем. Който прочете закона от 1930 г., публикуван в брой 56 на „Държавен вестник“, ще види именно, че в този закон се постановява какво държавата ще експлоатира каменосолните залежи, а пък синдикатът ще експлоатира изворната вода и от нея ще изкара сол. Това е разделната линия между правата на едната страна и правата на другата. Е добре,

синдикатът отиде или да навлезе в подземните пластове и да изкара каменна сол оттам? Не е отишъл. Но, казва се, той не е отишъл да изкара каменна сол, обаче със своите кладенци влиза навътре в каменосолните пластове и с измиването на солта ошетава държавата. Тези, които са поднесли мотивите на г-на министъра на търговията, трябваше да му обяснят, че пластове до 10-15 или 20 метра, където се правят кладенците, не съдържат абсолютно никаква сол, годна за експлоатация. После не бива да се смята, че тази вода се черпи от някое малко изворче, от което водата, като си тече, се туря в тавите, за да се изпарява. Не. И по-рано там са били правени кладенци, от които се е черпила вода, и тя се поставя в тавите, изпарява се, наново се черпи и продължава да се действа по този начин. Значи, нищо повече впоследствие не се прави от онова, което е било правено в 1930 г., когато се е гласувал законопроектът.

Г-да народни представители! Държавата, респективно мини „Перник“, имат право да настъпят в залежите от каменна сол и да я изкарат оттам, за да я дават на населението за употребление. Това е право. Когато една мина започне да работи, особено в такава мочурливо място, каквото е там, край самите солници, няма ли да има вода, която ще се събира в самите мини? Идете в които и да са мини, които се намират на такива мочурливи места, и вие ще видите, че при експлоатацията на мините винаги се събира известно количество вода, която трябва да бъде изчерпана. Ако мини „Перник“ започнат да експлоатират солта, безспорно утре те ще се натъкнат на големи количества вода. Какво прави сега синдикатът в своята концесия? Той изхвърля тази вода, нищо повече не прави. Значи, мини „Перник“, респективно държавата, биха били подпомогнати от синдиката в изхвърлянето на тая вода, която не е предмет на тяхната концесия. Има ли конфликт тук? Няма абсолютно никакъв конфликт. Напротив, има съдействие от страна на синдиката на мини „Перник“.

Трето основание. Казва се, че капацитетът на солниците бил за 25 милиона килограма сол, а се изкарвали 12 до 15 милиона. Измиващите, но ако мини „Перник“ продължават да дават по такъв начин каменни въглища, може да не се изкарат и 5 милиона килограма. Престанат ли мините да дават каменни въглища, престана да работи и солницата. Може ли да се свалият от балкана дърва и да се горят, за да се изпарява тая вода? Не може. Значи, мини „Перник“ ще трябва преди всичко да устояват на своите задължения и да дават необходимото количество каменни въглища, за да може да става правилно експлоатацията и да се достигне пълен капацитет на предприятието. Изпълнили ли са мини „Перник“ това свое задължение? Не са. Нека ми бъде позволено да се съмнявам във всичко това, което е ставало — може би мини „Перник“ умислено да не са давали каменни въглища. Не може да се говори така. Действително така се идва до приказката, която каза г-н Тютюнджиев: „Мътиш, не мътиш, ще те изям“.

Министър Никола Захариев: Държавата ще яде.

Александър Радолов: Моля! Не може така: „Държавата ще яде!“ Има друг път за това. Щом държавата иска да направи нещо, или иска да вземе това предприятие, нека да го вземе. Аз нямам нищо против. Но да се изкара, че синдикатът „Общ подем“ настъпвал в правата на държавата, понеже копал кладенци и черпел вода от тези кладенци; да се изкара, от друга страна, че с това солните залежи се топели и се ошетава държавата, че солта от тези солни залежи не можело да се изкара и че не може да се добие количеството сол, отговарящо на капацитета на тая мина — това не са основания, позволете да ви кажа, това не са абсолютно никакви сериозни основания.

Може би мини „Перник“ са дошли до заключението, че синдикатът не ще може да изплати поетото задължение от 12½ милиона лева, станало сега повече от 39 милиона лева. Та мини „Перник“ да не искат навсякъде само да печелят! Ще има случаи, където и ще губят. Аз не смятам, че ще загубят, ако те например си доставят една сонда от 1.000 метра, каквато, доколкуто зная, не е доставена, чрез която ще могат да намерят долу чисти солни залежи, които да могат правилно да бъдат експлоатирани. Тогава България ще може да се сдобие с нужните количества каменна сол, каквато е задачата на тази концесия. Защото, г-да народни представители, какво представлява една концесия от 38.000 декара, дадена за 12½ милиона лева? Та това много пари ли са? Ако щете, това е богатство, дадено за паница леща, как в утрешния ден не намери чиста сол и се премине към нейната експлоатация. Че задължението е станало 39 милиона лева, за това не е криз синдикатът! Трябваше мини „Перник“ в продължение на 12 и повече години да устояват в кои пластове долу има хубава каменна сол и да започнат експлоатацията ѝ. Това обаче те не са направили. Та синдикатът „Общ подем“ ли е крив за тяхната немарливост или да допуснем, че са останали нещо излъгани? Абсолютно не е крив нито. И след туй казва се: иска се съгласието на синдиката, синдикатът прави събрание. Директорът на синдиката и някои господа от управлението могат да се съгласят, г-да народни представители. Директорът е назначено лице. Позволете ми да ви кажа, че като му скръпне банката отгоре, той започва по-другояче да разсъждава, защото щом има противоречие, банката не си попълва на ръцете. Такъв е случаят сега например, с един председател на районен съюз, Лалю Попов, който иска да защити кооперациите, в ущърб на популярните банки в техния район. Банката му казва, че не се подчинява, че не върви с политиката на банката и веднага го махва от ръководството, от кооперацията и навсякъде като кооператор въобще. Мадчина са ония, които могат да устоят, когато се прави натиск върху тях отгоре. Та искам да кажа, че някой от управителния съвет се е съгласил! Добре, но се свиква общо събрание. Това са 60 кооперации, и то здрави кооперации, които не са

от вчера и оня ден, а имат дейност по 20-30-40 години. И на това събрание тези кооперации най-подир решават: не е право, не бива, ние не сме съгласни да образуваме такова дружество, каквото ни се предлага. Щом като не се постига съгласие, идва се вече до този законопроект, който ни се предлага. И след туй ще се мъчим да изкараме, че за това или онова е бил този или онзи виновен! Не е така, г-да народни представители. Ако мини „Перник“ искат да експлоатират солната вода и ако имат намерение да строят фабрика за солна киселина, да строят фабрика за сода каустик и пр. и пр., това е съвършено друг въпрос. Но позволете ми да ви кажа, че в този законопроект аз не виждам да се говори нищо за фабрика за сода каустик, нито за фабрика за солна киселина или нещо друго. Само в чл. 15 е казано, че при разпределение на печалбите се оставя 20% от чистата печалба за фонд „Разширение и техническо подобрене на предприятието“. Какво е предприятието? Предприятието е да изкарва сол от изваряването на водата. За какъвто други разширения и за какъвто фабрики не се говори. Значи, ние трябва да гласуваме този законопроект в смисъл да се даде правото на държавата да взема половината от печалбите и да продължи работата заедно със синдиката.

Но, г-да народни представители, и тук синдикатът се явява онеправдан. Първо, в мотивите към законопроекта се казва, че държавата, или мини „Перник“, не поемат никакъв ангажимент към трети лица концесионери, които евентуално са си запазили някакви права по отношение на синдиката. Значи, ако синдикатът има някои задължения, те си остават, той трябва да плаща тези си задължения, те няма да бъдат в тежест на общото предприятие. Друго, управителният съвет ще се състои от 5 души, от които само един член е от управлението на синдиката, а в контролния съвет няма абсолютно нито един член от управлението на синдиката. Фактически това е *par excellence* една държавна организация. Синдикатът се измества съвършено от управлението на това предприятие. Най-подире, след като се образуват тези фондове, печалбите ще се разделят на две. Какви ще бъдат те — бъдещето би показало.

Г-да народни представители! Нека и на мене се позволи и аз да изкажа убеждението си, което съм добил от опита в миналото. Може би някои от присъстващите народни представители ще си спомнят, че в миналото имаше един аналогичен случай. Навремето, когато умря народният поет Иван Вазов, се създаде един закон за отнемане неговата къща, за да се направи от нея музей „Иван Вазов“. Вазов имаше и други имоти; никой не искаше да посяга на тях. Посегна се само на къщата му. Вдигна се обаче цяла буря в нашия печат. Всички общественици се изказаха против, като изтъкнаха, че се пристъпва към експроприране права на частни лица, че държавата няма право да вземе това здание, без да обезщети наследниците на Вазова. Всички в унисон казваха, че, макар законът да е гласуван от Камарата, не бива да се подписва от държавния глава. И предизвикаха конфликт между Народното събрание и държавния глава, като изкарваха, че законът е неконституционен. Нима сега случаят не е абсолютно същият? Искат се да се вземе едно право, което принадлежи на един районен синдикат. Искат се, държавата да влезе в неговата концесия на равни начала, без да го обезщети за това. Не е ли и сега същото положение? Позволете ми да ви кажа, че и аз искам, когато виждам, че

едно предприятие върви добре, че може да се развие още по-добре, понеже имам капитал — да вляза вътре и да делим печалбите наполовина. Понеже аз имам силата, създават се условия да кажа: ние ще бъдем оръгаци! Не може така. Държавата, или Народното събрание, по аналогия с първия случай за Вазовата къща, не може в никой случай да пристъпи към експроприране правата на синдиката. Ако мини „Перник“ намират, че това е една необходимост за правилното развитие на нашия стопански живот, че трябва да се построят фабрики и пр., нищо не пречи на Народното събрание, респективно на министъра на търговията, или на министъра „Перник“ чрез него, да направят едно предложение да се експроприра, да се изкупи тази концесия от синдиката — и аз нямам нищо против. Но тъй, както се урежда този въпрос с предлагания ни законопроект, аз намирам, че е неоснователно. Аз смятам, че, като отиде законопроектът в комисията, ще трябва да се направи всичко, което е необходимо, за да може законопроектът да излезе оттам съобразен с конституцията и синдикатът да не бъде ошетен в своите права.

**Председателстващ Димитър Пешев:** Г-да народни представители! Моля да се съгласите да вдигнем заседанието за вторник, когато по законопроекта, който разглеждаме сега, ще говорят господа министрите.

Моля, за следното заседание на 2 февруари 1943 г., 15 ч., в съгласие с правителството, да приемете следния дневен ред:

Одобрене на предложенията:

1. За одобрение 100-тното постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 11 януари 1943 г., протокол № 1 — относно освобождаването от вносни и други такси, на временни взаимни начала, хранителни продукти за някои легации и консулства.
2. За приемане на държавна служба по ведомството на държавните мини Теодор Маурер, чужд поданик.

Първо четене на законопроектите:

3. За учредяване предприятие за експлоатация на Провадийските солници — продължаване на разискванията.
4. За изменение на членове 9 и 10 от закона за взаимноспомогателната и посмъртна каса при Министерството на външните работи и на изповеданията.
5. За продължаване мандата на действителните членове на земеделските камари, чийто мандат е изтекъл през 1942 г.
6. За Скопската общинска банка.
7. За изменение и допълнение на закона за Българската народна банка.

8. За допълнителен 6% ипотечен заем за Софийската фондова борса от 5.000.000 лв.
9. За съдилищата за маловръстни.
10. За изменение на закона за разрешаване на Бургаското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване в размер на 9.000.000 лв.

Който г-да народни представители приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 20 ч. 2 м.)

Подпредседател: ДИМИТЪР ПЕШЕВ

Секретар: АТАНАС ЦВЕТКОВ

Началник на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВ